



Bryssel den 29.5.2013  
SWD(2013) 376 final

**ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR**

**Bedömning av Finlands nationella reformprogram och stabilitetsprogram för 2013**

*Följedokument till*

**Rekommendation till RÅDETS REKOMMENDATION**

**om Finlands nationella reformprogram för 2013 och om avgivande av rådets yttrande  
om Finlands stabilitetsprogram för 2012-2017**

{COM(2013) 376 final}

## INNEHÅLL

Sammanfattning .....	3
1. Inledning .....	5
2. Ekonomisk utveckling och utmaningar.....	6
2.1. Den senaste tidens ekonomiska utveckling och utsikter .....	6
2.2. Utmaningar.....	7
3. Utvärdering av den politiska dagordningen .....	10
3.1. Finanspolitik och beskattning .....	10
3.2. Finanssektorn .....	15
3.3. Arbetsmarknad, utbildning och socialpolitik .....	16
3.4. Strukturella åtgärder för att främja tillväxt och konkurrenskraft.....	19
3.5. Modernisering av den offentliga förvaltningen.....	25
4. Översiktstabell.....	27
5. Bilaga .....	30

## SAMMANFATTNING

### Ekonomiska utsikter

**Den finska ekonomin återhämtade sig snabbt efter krisen 2009, men minskade igen med 0,2 % under 2012. Enligt kommissionens vårprognos från 2013 kommer tillväxten att vara långsam också under 2013, och ligga på 0,3 %, men öka till 1 % under 2014.** Arbetsmarknaden är generellt sund, med en arbetslöshetsnivå på 7,7 % 2012, även om denna beräknas öka till över 8 % under 2013 och 2014. Finland är en liten och öppen ekonomi med en export som står för omkring 40 % av BNP och landet är därmed mycket känsligt för utvecklingen på världsmarknaderna. Enhetsarbetskostnaderna ökade till 3,6 % 2012 och även om dessa väntas bli måttligare under 2013 och 2014 kommer de enligt nuvarande utvecklingstrend att överstiga produktivitetstillväxten.

**Underskottet i de offentliga finanserna uppgick till 1,9 % av BNP 2012 och väntas förbättras i stadig takt till 1,8 % 2013 och till 1,5 % 2014.** Finlands strukturella underskott (med undantag av engångsåtgärder och tillfälliga åtgärder) uppgick till - 0,7 % 2012 och väntas förbättras till - 0,6 % 2013 och till - 0,5 % 2014. Finlands mål på medellång sikt är, som anges i stabilitetsprogrammet för 2013, ett strukturellt underskott på 0,5 % av BNP. Under 2012 var målet på medellång sikt ett strukturellt överskott på 0,5 %, vilket landet inte lyckades uppfylla. Enligt bedömningen väntas det nya målet på medellång sikt uppfyllas under 2014.

### Centrala frågor

**Finland har gjort stora framsteg vad gäller åtgärderna för att behandla de landspecifika rekommendationerna från 2012, också vad gäller att genomföra de planerade finanspolitiska konsolideringsåtgärderna.** Omfattande reformer av den kommunala strukturen, hälso- och sjukvårdstjänster och sociala tjänster har utarbetats, ungdomsgarantin har förlängts, möjligheterna till tidigt utträde från arbetsmarknaden har minskats, den nationella konkurrensmyndigheten har reformerats och temporära skattelättnader har erbjudits för att stödja forskning och utveckling och investeringar. Samtliga dessa reformer måste nu effektivt genomföras.

**En av Finlands viktigaste politiska utmaningar är förlusten av konkurrenskraft** under loppet av det senaste årtiondet, under vilket dess bytesbalans vände från ett överskott till ett underskott. Under de senaste fem åren har landet förlorat 23 % av sin andel av världsmarknadsexporten. I kommissionens fördjupade granskning av Finland i april 2013 upptäcktes det att landet befann sig i makroekonomisk obalans.

**På kort sikt är den största utmaningen att locka till sig investeringar till det finska näringslivet, för att öka sysselsättningen och produktiviteten och ersätta de branscher vars verksamhet minskat under de senaste åren.** Näringslivet bör bättre utnyttja landets utmärkta forsknings- och utvecklingssystem för att skapa innovativa produkter och tjänster och diversifiera näringslivet mot mindre energiintensiva sektorer. I avtal mellan arbetsmarknadens parter om löneutvecklingen bör vederbörlig hänsyn tas till den senaste och framtida utvecklingen vad gäller konkurrenskraften.

**Finlands åldrande befolkning utgör en utmaning på längre sikt.** För att åtgärda detta kommer det att bli viktigt att förbättra deltagandet på arbetsmarknaden (särskilt vad gäller

äldre arbetstagare, långtidsarbetslösa och ungdomar) och hållbarheten i pensionssystemet och hälso- och sjukvårdssystemet. Vad gäller hälso- och sjukvårdssystemen skulle effektiviteten kunna stärkas genom att man fullföljer omstruktureringen av det kommunala systemet.

- **Offentliga finanser:** Även om Finland har starka offentliga finanser har de åldersrelaterade kostnaderna pressat utgifterna uppåt (kommissionen beräknar att vårdkostnaderna kommer att stiga med 1 % av BNP och utgifterna för långtidsvård kommer att dubblas fram till 2060). Utmaningen ligger i att begränsa ökningen av utgifter för pensioner, långtidsvård samt hälso- och sjukvård utan att underminera tillräckliga pensioner eller kvaliteten på hälso- och sjukvård samt långtidsvård. Reformerna av kommunala myndigheter och sociala tjänster samt hälso- och sjukvårdstjänster bör bidra till att förbättra produktiviteten och effektiviteten i utgifterna på dessa områden.
- **Arbetsmarknad:** Finlands åldrande befolkning medför betydande utmaningar och korrigerande åtgärder kommer att krävas mycket snart, särskilt som effekterna av strukturella reformer tar tid att genomföra. Finland bör vidta åtgärder för att förbättra äldre arbetstagares anställbarhet, minska möjligheterna till tidigt utträde från arbetsmarknaden och anpassa den lagstadgade pensionsåldern till den förväntade livslängden. Ungdomsarbetslösheten (18,8 %) och långtidsarbetslösheten (en fjärdedel av alla arbetslösa) är inte särskilt hög i Finland jämfört med andra medlemsstater, men är betydande på grund av den krympande andelen befolkning i arbetsför ålder. Det kompetensglapp som uppstår mellan anställda som lämnar krympande sektorer och den kompetens som krävs i expanderande sektorer kommer sannolikt att ge upphov till längre perioder av arbetslöshet.
- **Konkurrens på produkt- och tjänstemarknader:** Hinder i form av regleringar på Finlands produkt- och tjänstemarknader begränsar konkurrensen inom vissa sektorer och håller priserna höga. Den finska regeringen har gjort vissa positiva ändringar av konkurrenslagstiftningen och institutionerna under det senaste året, men för att förbättra situationen för företag och konsumenter krävs fortfarande fler insatser, särskilt vad gäller att stärka de konkurrensrättsliga böterna.
- **Konkurrenskraft och innovation:** Finland investerar en betydande andel av sin BNP i forskning och utveckling (3,78 % av BNP 2011) men detta leder till färre säljbara produkter än väntat, och eftersom företagens utgifter för forskning och utveckling är koncentrerade till ett fåtal sektorer och företag gör det landet sårbart för störningar inom dessa sektorer. Systemet som helhet stöder inte forskning i ny eller framväxande teknik och inte heller på områden utöver räckvidden för nuvarande strategier eller stödordningar.
- **Löner och energi utgör betydande kostnader för företagen och inverkar på deras konkurrenskraft.** Reallöneökningarna överstiger produktivitetstillväxten och beräknas också överstiga produktivitetstillväxten under 2013 och 2014. Finlands energiintensitet inom industrin är hög i förhållande till dess nordiska grannländer och andra medlemmars energiintensitet i euroområdet. Förbättrad energieffektivitet skulle kunna stärka dessa industriernas konkurrensställning.

## 1. INLEDNING

I maj 2012 föreslog kommissionen en uppsättning landsspecifika rekommendationer i samband med Finlands ekonomiska och strukturella reformer. På grundval av dessa rekommendationer antog Europeiska unionens råd i juli 2012 fem landsspecifika rekommendationer i form av en rådsrekommendation. Dessa landsspecifika rekommendationer rörde offentliga finanser, förvaltningsmässiga reformer, arbetsmarknad, konkurrens och konkurrenskraft. I detta arbetsdokument från kommissionen bedöms genomförandet av dessa rekommendationer i Finland.

I dokumentet görs en bedömning av de politiska åtgärderna mot bakgrund av kommissionens årliga tillväxtöversikt 2013<sup>1</sup> och den andra årliga rapporten om förvarningsmekanismen<sup>2</sup>, som offentliggjordes i november 2012. I den årliga tillväxtöversikten anges kommissionens förslag för att bygga upp en samsyn vad gäller de prioriteringar som krävs för åtgärder på nationell nivå och EU-nivå under 2013. Tillväxtöversikten innehåller fem prioriteringar för att vägleda medlemsstaterna till förnyad tillväxt: att stärka de offentliga finanserna på ett differentierat och tillväxtfrämjande sätt, normalisera läget när det gäller utlåning till näringslivet, främja tillväxt och konkurrenskraft på såväl kort som lång sikt, tackla arbetslösheten och de sociala konsekvenserna till följd av krisen och modernisera den offentliga förvaltningen. Den årliga rapporten om förvarningsmekanismen används som ett inledande granskningsverktyg för att avgöra om makroekonomiska obalanser föreligger eller riskerar att uppstå i medlemsstaterna. I den årliga rapporten om förvarningsmekanismen finns positiva tecken på att de makroekonomiska obalanserna i Europa håller på att korrigeras. För att se till att en fullständig och varaktig omfördelning uppnås, valdes Finland och 13 andra medlemsstater ut för en översyn av uppbyggnaden och upplösningen av de makroekonomiska obalanserna<sup>3</sup>.

Mot bakgrund av rådets rekommendationer från 2012, den årliga tillväxtöversikten och den årliga rapporten om förvarningsmekanismen, lade Finland den 18 april 2013 fram uppdateringar av sitt nationella reformprogram och sitt stabilitetsprogram. Dessa program innehåller närmare uppgifter om de framsteg som gjorts sedan juli 2012 och regeringens framtida planer. Informationen i dessa program utgör grunden för bedömningen i detta arbetsdokument.

De program som lades fram gick igenom en samrådsprocess som involverade riksdagens stora utskott och en presentation för arbetsmarknadens parter.

### *Övergripande bedömning*

**Analysen i arbetsdokumentet leder till slutsatsen att Finland har gjort betydande framsteg med de åtgärder som vidtagits för att följa rådets landsspecifika rekommendationer.**

Finland har genomfört de planerade finanspolitiska konsolideringsåtgärderna. Det försämrade ekonomiska klimatet gjorde det svårt att uppnå de förväntade resultaten vad gäller att röra sig i riktning mot Finlands mål på medellång sikt för de offentliga finanserna.

---

<sup>1</sup> COM(2012) 750 final.

<sup>2</sup> COM(2012) 751 final.

<sup>3</sup> 13 fördjupade granskningar offentliggjordes den 10 april 2013. Även om Cypern valdes ut för en fördjupad granskning i den årliga rapporten om förvarningsmekanismen från 2012, granskades Cypern slutligen inte inom förfarandet vid makroekonomiska obalanser mot bakgrund av de avancerade förberedelserna för ett program för finansiellt stöd.

Omfattande reformer av den kommunala strukturen, hälso- och sjukvårdstjänsterna och de sociala tjänsterna har utarbetats, ungdomsgarantin<sup>4</sup> har förlängts, möjligheterna till tidigt utträde från arbetsmarknaden har minskats, den nationella konkurrensmyndigheten har reformerats och skattemässiga incitament har tillfälligt erbjudits för att stödja forskning och utveckling samt investeringar.

De utmaningar som identifierades i juli 2012 och som speglades i tillväxtöversikten gäller fortfarande. På kort sikt kommer den största utmaningen att vara att locka till sig nya investeringar till det finska näringslivet för att öka sysselsättningen och produktiviteten och ersätta de branscher vars verksamhet minskat under de senaste åren. Näringslivet bör bättre utnyttja landets utmärkta forsknings- och utvecklingssystem för att skapa innovativa produkter och tjänster.

Med tanke på den åldrande befolkningen är det viktigt att snart vidta åtgärder för att förbättra utbudet på arbetskraft och öka hållbarheten i pensions- och vårdsystemen. I avtalen mellan arbetsmarknadens parter om löneutvecklingen bör vederbörlig hänsyn tas till den senaste och framtida utvecklingen vad gäller konkurrenskraften.

I de policyplaner som Finland lagt fram behandlas de flesta av de utmaningar som identifierades i förra årets arbetsdokument, där omfattande samstämmighet råder mellan de två programmen. I det nationella reformprogrammet bekräftas Finlands åtagande att hantera utmaningar som rör konkurrenskraft, arbetsmarknad och produktmarknader. I stabilitetsprogrammet påvisas Finlands åtagande att förbättra målet på medellång sikt för de offentliga finanserna och säkerställa långsiktig hållbarhet i de offentliga finanserna i överensstämmelse med stabilitets- och tillväxtpakten.

## 2. EKONOMISK UTVECKLING OCH UTMANINGAR

### 2.1. Den senaste tidens ekonomiska utveckling och utsikter

#### *Den senaste tidens ekonomiska utveckling*

**Under 2012 och början av 2013 påverkades tillväxten och sysselsättningen i Finland kraftigt av den europeiska ekonomins allmänna försvagning och den pågående omstruktureringen av de viktigaste finska exportföretagen.** Regeringen har satt igång med att konsolidera de offentliga finanserna, höja skatterna under 2013 och har tillkännagivit ytterligare skatteåtgärder från och med 2014.

**Den finska ekonomin återhämtade sig snabbt efter krisen 2009, men minskade igen med 0,2 % under 2012.** Även om den privata konsumtionen, som stöds av en sund arbetsmarknad, fortsatte att vara hög, sjönk den offentliga konsumtionen och exporten något. De fasta bruttoinvesteringarna minskade på grund av en nedgång i byggnadsverksamhet och investeringar i utrustning. Finland är en liten och öppen ekonomi med en export som står för omkring 40 % av BNP och landet är därmed mycket känsligt för utvecklingen på världsmarknaderna.

**Även om arbetsmarknaden generellt sett fortsatte att vara stark under 2012, ledde den svaga tillväxten till att arbetslösheten ökade något under det andra halvåret.** Arbetsgivarna har i mindre utsträckning använt systemen med permitteringsstöd och permanenta lönesänkningar är istället vanligare. Arbetslösheten var 7,7 % under 2012.

---

<sup>4</sup> Se avsnittet om arbetsmarknaden för närmare upplysningar om ungdomsgarantin.

Arbetskraften kommer att förbli stabil, med en liten åldersrelaterad minskning av den arbetsföra delen av befolkningen som uppvägs av en ökad förvärvsfrekvens. I det kollektiva löneavtalet för 2012 och 2013 fastställs måttliga reallöneökningar, men enhetsarbetskostnaderna förefaller fortfarande öka snabbare än i konkurrerande länder med en liknande produktmix på samma exportmarknader.

### *Ekonomiska utsikter*

**Enligt kommissionens vårprognos för 2013 kommer den finska ekonomiska tillväxten att fortsätta att ligga på en låg nivå också under det första halvåret 2013, som följs av en gradvis uppgång under 2014.** Konsumtionen blir lidande till följd av stigande arbetslöshet, låga reallöneökningar och höjda skatter. Medan investeringarna väntas öka jämfört med den låga nivå som registrerades 2012 kommer de trots detta att förbli svaga, särskilt när det gäller byggnadsverksamhet. I och med att den ekonomiska situationen förbättras i Europa, förväntas den finska exporten öka under det andra halvåret 2013 och under 2014. Nuvarande kollektiva löneavtal gäller till slutet av 2013. Ökningen av enhetsarbetskostnaden nådde 3,6 % 2012, men den förväntas bli blygsammare under 2013 och 2014.

Den makroekonomiska utveckling som presenterades i stabilitetsprogrammet och i det nationella reformprogrammet överensstämmer i stort sett med den i kommissionens vårprognos. För 2014 beräknas i den nationella makroekonomiska utvecklingen en BNP-tillväxt som är 0,6 procentandelar högre än i kommissionens prognoser, vilket generellt speglar förväntningar om en snabbare återhämtning vad gäller export och fasta bruttoinvesteringar. Reformen för att skjuta upp den faktiska pensionsåldern och kommunala reformer, sociala reformer och hälso- och sjukvårdsreformer kan förväntas få en makroekonomisk inverkan. På liknande sätt väntas reformerna av bolagsskatten och utdelningarna få stor makroekonomisk inverkan. I programmen kvantifieras dock inte dessa åtgärders inverkan.

## **2.2. Utmaningar**

**Finland står inför stora utmaningar vad gäller den åldrande befolkningen.** Korrigerande åtgärder kommer att krävas mycket snart, även om de främst är långsiktiga till sin natur, särskilt som det tar tid innan de strukturella reformerna får effekt. Eftersom nuvarande yrkeskarriär inte är tillräckligt lång för att klara av den ökande demografiska bördan är det viktigt att påskynda inträdet på arbetsmarknaden och förhindra ett tidigt utträde. Samtidigt leder strukturella förändringar till ett ökat kompetensglapp och ökar risken för en mer långsiktig arbetslöshet. Jämfört med andra medlemsstater är ungdomsarbetslösheten och långtidsarbetslösheten inte särskilt hög i Finland, men utmaningarna har en särskild betydelse på grund av den krympande andelen befolkning i arbetsför ålder. Långtidsarbetslösa utgör en fjärdedel av alla arbetslösa personer och av dessa har drygt 40 % bara grundskoleutbildning. Det kompetensglapp som uppstår mellan anställda som lämnar krympande sektorer och den kompetens som krävs i expanderande sektorer kommer sannolikt att ge upphov till längre perioder av arbetslöshet. Medan den totala arbetslösheten uppgick till 7,7 % 2012, uppgick ungdomsarbetslösheten till 18,8 %<sup>5</sup>.

**Trots att Finland har haft starka offentliga finanser har de åldersrelaterade kostnaderna lett till att utgifterna ökat.** I kommissionens analys och i nationella

---

<sup>5</sup> Enligt arbetskraftsundersökningen var bara 9,5 % i åldersgruppen 15-24 år arbetslösa. I Finland kan heltidsstuderande klassas som arbetslösa, vilket förklarar skillnaden mellan uppgifterna.

undersökningar har man konstaterat ett betydande hållbarhetsgap, även om slutsatserna om den exakta storleken skiljer sig åt på grund av olika bedömningar av effekterna av de åldersrelaterade utgifterna — pensioner, långtidsvård samt hälso- och sjukvård. Utmaningen för samhället är att begränsa ökningen av utgifter på dessa områden utan att undergräva tillräckliga pensions- eller tjänstenivåer inom hälso- och sjukvård och långtidsvård.

**Produktivitetstillväxten har inte återgått till sin tidigare tillväxtkurva till följd av den ekonomiska krisen.** Möjliga orsaker till detta inbegriper brist på investeringar vad gäller att saluföra ny teknik men också svag konkurrens på produkt- och tjänstemarknaderna. Även om reformer för närvarande planeras vad gäller kommunal styrning och i den sociala sektorn och hälso- och sjukvårdssektorerna har effektivitetsvinster i offentliga tjänster som hälso- och sjukvård, utbildning och offentlig förvaltning varit begränsade. Den finska högre utbildningen och det offentliga forskningssystemet är ganska fragmenterat, vilket gör det svårare att rikta resurserna.

**Medan Finland investerar en betydande andel av sin BNP i forskning och utveckling leder dessa insatser till färre säljbara produkter än väntat.** Företagens utgifter för forskning och utveckling koncentreras till några få sektorer och företag, vilket diskuteras i den fördjupade granskningen (se ruta 1) och gör landet sårbart för störningar i dessa sektorer. I ett i övrigt utmärkt företagsklimat, verkar det relativt tidskrävande att starta verksamhet i Finland<sup>6</sup>. Effektiviteten vad gäller investeringarna i forskning och utveckling och förmågan hos systemet att tillverka nya innovativa produkter som bidrar till tillväxt och arbetstillfällen har inte varit uppenbar. Detta återspeglas i resultattavlan för forskning och innovation, där Finland av alla de aspekter som mäts har lägst rangordning bland ”innovatörerna” (på 15:e plats, knappt över genomsnittet för EU-27), som omfattar små och medelstora företag som inför produkt- eller processinnovationer och små och medelstora företag som inför innovationer inom marknadsföring eller organisatoriska innovationer<sup>7</sup>. Forsknings- och innovationssystemet har främst varit hänvisat till olika stödsystem och stödprogram, som saknar den nödvändiga dynamiken för att stödja forskning och innovation på områden som är nya, framväxande eller som ligger utanför räckvidden för nuvarande strategier. Medan stora företag och ledande forsknings- och innovationsinstitutioner är högt internationaliserade, är den övergripande nivån på internationaliseringen av forsknings- och innovationssystemet ganska låg och det skulle kunna vinna på att locka till sig utländska forskningstalanger.

**Under det senaste årtiondet har Finlands bytesbalans gått från ett överskott till ett underskott, då landet under de senaste fem åren har förlorat 23 % av sin andel av världsexporten.** Enligt den fördjupade granskningen beror förlusten av exportmarknadsandelar delvis på omstruktureringen av elektronik- och skogsindustrierna, men sammanföll också med de kraftigt stigande enhetsarbetskostnaderna under 2008 och 2009. Reallöneökningarna har överstigit produktivitetstillväxten också under senare år och förväntas bli högre än produktivitetstillväxten också under 2013 och 2014 enligt kommissionens vårprognos. Detta kan få en potentiellt skadlig inverkan på Finlands externa konkurrenskraft. De sektorer som inte är exponerade för internationell handel, vars varor och tjänster delvis används som insatsvaror för de sektorer som är exponerade för internationell handel, hade en lägre produktivitetstillväxt än den sektor som är exponerad för internationell handel. En viktig faktor i utvecklingen av handeln är också energiberoendet. Finland domineras av energiintensiva industrier, vilket generellt leder till en hög energiintensitet.

<sup>6</sup> Doing Business 2013, Världsbanken, Internationella banken för återuppbyggnad och utveckling.

<sup>7</sup> 2011 års resultattavla för forskning och innovation, Europeiska kommissionen.



## Ruta 1 — Sammanfattning av 2013 års fördjupade granskning inom ramen för förfarandet vid makroekonomiska obalanser

Följande väsentliga iakttagelser och uppgifter kommer från den analys som offentliggjordes den 10 april 2013:

- **Förlusten av konkurrenskraft är en av Finlands viktigaste politiska utmaningar.** Under loppet av ett decennium har Finlands bytesbalans vänt från ett överskott till ett underskott. Landet har förlorat 23 % av världsexportmarknadsandelarna under de senaste fem åren och erfarit en avsevärd ökning av enhetsarbetskostnaderna under 2008 och 2009 och en mer måttlig sådan under de följande åren.
- **Förlusten av exportmarknadsandelar beror delvis på den pågående omstruktureringen av elektronik- och skogsindustrin.** Inom elektronikbranschen förlorade Nokia sin dominerande ställning och företaget har lagt ned samtliga monteringsfabriker i Finland, vilket påverkade både företagets egna anställda och dess underleverantörer. Skogsindustrin omlokaliserar sin pappers- och massatillverkning till Asien och Latinamerika, där efterfrågan ökar och resurser finns tillgängliga. Övriga stora industrier (metaller, maskiner och mineraler) kunde inte kompensera elektronik- och skogsindustriernas exportförluster.
- **Energiberoendet** kommer att fortsätta att påverka Finlands utrikessaldo genom olje- och gasprisrörelser. Energiimporten, främst av råolja, uppgick till så mycket som 20 % av Finlands sammanlagda import under 2011, vilket delvis berodde på de ökade oljepriserna. Den generellt höga energiintensiteten härrör från dominansen av energiintensiva industrier i Finland, vilka skulle gynnas av en minskning av energiförbrukningen.
- Finlands minskande konkurrenskraft beror också på att en **relativt låg nivå av den forskning och utveckling som bedrivs blir till säljbara produkter.** Trots höga kostnader för forskning och utveckling och en välutbildad arbetskraft, står skogs- och elektronikindustrin fortfarande för en stor del av näringslivsstrukturen och antalet snabbväxande företag fortsätter att vara lågt.
- Förlusten i konkurrenskraft ur ett kostnadsperspektiv är en annan faktor som spelar in. **Löneökningarna under de senaste fem åren överstiger produktivitetstillväxten och har skadat Finlands konkurrenskraftsläge,** framförallt gentemot sina viktigaste konkurrenter såsom Tyskland och Sverige.
- **Skuldnivåerna har ökat under det senaste årtiondet.** Den privata sektorn, med undantag av finanssektorn, har ackumulerat skulder på upp till 179 % av BNP under 2011 (icke-konsoliderade). Den offentliga skulden är fortfarande måttlig, trots att den har ökat under det senaste årtiondet, och förväntas ligga kvar under gränsen på 60 % av BNP åtminstone fram till 2014.
- **Hushållens skuldsättning** är en källa till oro, även om ingen plötslig skuldminskning eller instabilitet hos den finansiella sektorn kan skönjas. På grundval av finanssektorns nuvarande hälsotillstånd och den fortfarande ganska låga överskuldssättningsgraden för hushållens boendekostnader, väntas ingen plötslig skuldminskning inom en nära framtid.
- Den årliga **tillväxten av de icke-konsoliderade finansiella skulderna** i finanssektorn uppgick till 30,8 % 2011, den snabbaste inom EU. Förändringarna förefaller i stor utsträckning bero på tekniska orsaker, men en noggrann övervakning krävs framöver. Andra potentiella risker för den finska finanssektorn är den höga koncentrationen inom sektorn och finansieringsstrukturen.

### 3. UTVÄRDERING AV DEN POLITISKA DAGORDNINGEN

#### 3.1. Finanspolitik och beskattning

##### *Budget- och skuldutveckling*

**Målen i stabilitetsprogrammet är att senast i slutet av denna mandatperiod ha balans i de offentliga finanserna och få den offentliga skuldkvoten att sjunka.** I stabilitetsprogrammet fastställs ett mål på medellång sikt på - 0,5 % av BNP för saldot i den offentliga sektorns finanser, vilket speglar målen i stabilitets- och tillväxtpakten. I 2012 års stabilitetsprogram fastställdes målet på medellång sikt till + 0,5 % av BNP, vilket var mer ambitiöst än kraven i stabilitets- och tillväxtpakten. Enligt prognosen i detta stabilitetsprogram kommer den offentliga sektorns finansiella ställning att stärkas, men fortsätta att uppvisa underskott under programperioden. Statens och den offentliga sektorns skuldkvot kommer dock att börja minska i slutet av programperioden. Det mål för underskottet som fastställts för den offentliga sektorns finanser kommer inte att uppnås.

**Det år som fastställdes för att nå målet på medellång sikt i stabilitetsprogrammet (2014) motsvarar inte det år som fastställdes i det tidigare stabilitetsprogrammet.** Förra året beräknades det då tillämpliga målet på medellång sikt på + 0,5 % av BNP att nås under 2013, men detta kommer inte att förverkligas. Den finska regeringens budgetstrategi på medellång sikt avser att förbättra det strukturella saldot<sup>8</sup> från - 0,9 % av BNP 2013 till - 0,6 % av BNP 2014, - 0,6 % av BNP 2015, - 0,7 % av BNP 2016 och - 0,6 % av BNP 2017. Mot bakgrund av att avvikelserna från målet på medellång sikt bara är 0,1 % av BNP och att det i kommissionens vårprognos beräknas att Finland bör nå ett strukturellt underskott på - 0,5 %, kommer sannolikt målet på medellång sikt att nås 2014.

**Det främsta skälet till att målet i 2012 års stabilitetsprogram inte nåddes var en lägre ekonomisk tillväxt än väntat.** I 2012 års stabilitetsprogram beräknades ett underskott på - 1,1 % av BNP 2012 och på - 0,5 % av BNP 2013. Det gällde under förutsättning att man nådde en BNP-tillväxt på 0,8 % 2012 och en BNP-tillväxt på 1,5 % 2013. År 2012 resulterade i ett underskott på - 1,9 % av BNP, eftersom den reala BNP minskade med 0,2 %. Det resulterade i lägre än beräknade skatteinkomster medan utgifterna uppstod enligt förväntade nivåer. I 2013 års stabilitetsprogram överensstämmer den finanspolitiska utvecklingen med kommissionens vårprognos. För 2014 beräknas i vårprognosen något högre utgifter, främst vad gäller ersättning för anställda och socialförsäkringsavgifter. Det finska programmet förlitar sig inte på tillfälliga åtgärder eller engångsåtgärder för att generera inkomster eller skära ned på utgifter.

**Saldot i de offentliga finanserna beräknas stadigt förbättras under prognosperioden.** Den största förbättringen på 0,6 % av BNP kommer att inträffa mellan 2013 och 2014, varefter saldot kommer att förbättras i långsammare takt. Finlands primärsaldo var - 0,8 % 2012 och beräknas sjunka till - 0,9 % 2013 innan det gradvis förbättras under programperioden. Ett primärt överskott kommer att nås under 2015 och programmet siktar på ett primärt överskott på 0,8 % under 2017. En förbättring i den offentliga sektorns finanser kommer att nås med hjälp av allmänna utgiftskontroller genom ett system med utgiftsbegränsningar för de offentliga utgifterna och särskilda skatteåtgärder som tillkännagavs i mars 2013. Staten är den drivande kraften i strävandena efter att förbättra

---

<sup>8</sup> Konjunkturrensat saldo frånräknat engångsåtgärder och andra tillfälliga åtgärder omräknat av kommissionen på grundval av uppgifterna i programmet genom tillämpning av den allmänt vedertagna metoden.

saldot i den offentliga sektorns finanser. De lokala myndigheterna visar ett relativt stabilt underskott (som fluktuerar mellan -1,0 % av BNP och -1,2 % av BNP under prognosperioden) och socialförsäkringsfonderna har ett överskott. Överskottet kommer att minska från 2,1 % av BNP 2013 till 1,8 % av BNP 2017 allt eftersom flödena från fonderna ökar under prognosperioden.

Ruta 2. Centrala åtgärder	
Centrala budgetåtgärder	
Inkomster	Utgifter
<b>2012</b>	
•	•
<b>2013</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ökning av mervärdesskatten med 1 procentenhet (+)</li> <li>• Effektiv ökning av inkomstskattesatserna (+)</li> <li>• Införande av yle-skatt (=)</li> <li>• Införande av en bankskatt (+)</li> <li>Totalt + 0,75 % av BNP</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Användning av utgiftsbegränsningar för att säkra att statens utgifter inte ökar i reala termer</li> </ul>
<b>2014</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Minskning av bolagsskatten (-)</li> <li>• Ökad skatt på utdelning (+)</li> <li>• Ökad punktskatt på alkohol, tobak och sötsaker (+)</li> <li>• Totalt + 0,5 % av BNP</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Användning av utgiftsbegränsningar för att säkra att statens utgifter inte ökar i reala termer</li> </ul>
<b>2015</b>	
•	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tidigt borttagande av skatteavdrag för forskning och utveckling och ökande avskrivningssatser, som förväntas behållas till minst 2016 (-)</li> </ul>
<b>2016</b>	
•	•
<p><u>Märk:</u> Budgetpåverkan i tabellen är den påverkan som redovisas i programmet, dvs. av de nationella myndigheterna. Ett plustecken innebär att inkomsterna/utgifterna ökar till följd av en viss åtgärd. Detaljnivån avspeglar de uppgifter som lämnats i stabilitetsprogrammet och, i tillämpliga fall, i en flerårig budget.</p>	

**Risker i samband med utvecklingen härrör främst från risker i samband med tillväxtprognosen.** Eftersom ekonomin håller på att omstruktureras och IKT- och skogssektorerna, vilka drabbats av minskande export, ersätts av andra sektorer, är det svårt att förutse utvecklingen i industriproduktionen och industriexporten under de kommande åren. Staten har tillkännagivit en minskning av bolagsskatten från och med 2014, vilken förväntas leda till en starkare investerings- och lönetillväxt, som delvis uppväger förlusten i skatteinkomster genom de dynamiska effekterna. Omfattningen och tidpunkten för dessa

effekter är också svåra att förutse. Om ekonomin tar längre tid än väntat för att svara på skatteminskningen kan inkomsterna komma att understiga beräkningarna för 2014–2015.

**Bedömningen i efterhand visar att struktursaldot (omräknat) försämrades mellan 2011 till 2012.** När det gäller riktmärket för utgifterna krävs, då Finland inte nådde målet på medellång sikt under 2011, att utgiftsökningarna netto under 2012 ligger på eller under det lägre referensvärdet på 0,5 % för 2012. Finlands utgifter netto ökade med 0,4 %, vilket ligger under det lägre referensvärdet. Eftersom Finland uppvisade en negativ real BNP-tillväxt 2012 kan man anse att landet på det hela taget har följt bestämmelserna i den förebyggande delen av stabilitets- och tillväxtpakten.

**Under 2013 förväntas Finlands (omräknade) struktursaldo förbättras med 0,1 procentenheter från -1 % till -0,9 %.** Mot bakgrund av Finlands stora negativa produktionsgap anses denna lilla förbättring tillräcklig. Då Finland inte förutses nå sitt mål på medellång frist för 2012, krävs att utgiftsökningen netto från 2012 till 2013 ligger på eller under det lägre referensvärdet på 0,5 % för 2013. Finlands nettoutgifter väntas öka med 0,6 %, vilket motsvarar en avvikelse från riktmärket för utgifterna på bara 0,1 % av BNP. På det hela taget förutses programmet följa bestämmelserna i stabilitets- och tillväxtpaktens preventiva aspekt, eftersom struktursaldot beräknas förbättras.

**Under 2014 förväntas Finlands (omräknade) struktursaldo förbättras med 0,1 procentenheter från -0,6 % till -0,9 %.** Enligt uppgifterna i programmet avviker ökningen av statens utgifter, efter diskretionära utgifter netto, med 0,3 % av BNP från det lägre referensvärdet enligt riktmärket för utgifterna. Mot bakgrund av att avvikelsen från målet på medellång sikt bara är 0,1 % av BNP och att det i kommissionens vårprognos beräknas att Finland bör nå ett strukturellt underskott på -0,5 %, kommer sannolikt målet på medellång sikt att nås senast 2014.

**Under 2015 och 2016 beräknas Finlands (omräknade) struktursaldo att fortsätta ligga nära Finlands mål på medellång sikt för struktursaldot på -0,5 % av BNP.** Den övergripande bedömningen av Finlands budgetutveckling, med struktursaldot som referensvärde, inklusive en analys av utgifterna efter diskretionära åtgärder på inkomstsidan, visar att Finland uppfyller den anpassningsbana som krävs för att uppfylla målet på medellång sikt under programperioden.

**Den offentliga konsoliderade bruttoskulden kommer att fortsätta att växa under de kommande åren och den offentliga skulden förväntas enligt programmet nå 57,5 % av BNP fram till 2015, vilket ligger nära referensvärdet på 60 %.** Enligt kommissionens prognos kommer den offentliga skulden att bli något högre under 2013 och 2014 jämfört med programmet, men skillnaden är liten (0,4 % av BNP 2014). I programmet räknar man med successiva minskningar i den relativa skuldnivån på 0,5 % av BNP under 2016 och 2017. Eftersom skuldkvoten ligger under referensvärdet är inte skuldminskningsriktvärdet tillämpligt. Skuldprognoserna på medellång sikt (se diagrammet under tabell V i bilagan) indikerar att ett fullt genomförande av skulden enligt programmet först skulle leda till minskande, sedan ökande skuld, men som kvarstår under referensvärdet på 60 % fram till 2020.

### *Långsiktig hållbarhet*

**Riskerna för de offentliga finansernas hållbarhet är medelstora på medellång och lång sikt för Finland på grund av den budgetmässiga påverkan till följd av utgifterna för den**

**åldrande befolkningen, men tycks inte vara utsatt för risken för finanspolitiska påfrestningar på kort sikt.** Riskerna skulle vara lägre om det strukturella primärsaldot återgick till tidigare högre värden, såsom genomsnittet för perioden 1998–2012. Därför bör fokus ligga på att fortsätta att begränsa ökningen av de åldersrelaterade utgifterna för att kunna bidra till de offentliga finansernas hållbarhet på medellång och lång sikt.

**I en oberoende undersökning av det finska pensionssystemet<sup>9</sup> dras slutsatsen att om det nuvarande systemet bibehålls i oförändrat skick, kommer antingen pensionsförmånerna att bli otillräckliga eller systemet att bli ohållbart.** I problemen i pensionssystemet ingår att man gör otillräckliga anpassningar för att skjuta upp tidpunkten för att börja uppbära pension och tar otillräcklig hänsyn till förändringar i familjestrukturen. Ökad förväntad livslängd bör leda till ett längre arbetsliv, men även om det nuvarande systemet ger incitament att arbeta längre, väljer de flesta arbetstagare att inte utnyttja dessa. I den föreslagna politiken ingår att minska pensionerna vid tidigast möjliga pensionsålder, gradvis öka den tidigaste pensionsåldern och eventuellt indexera pensionsåldern till den förväntade livslängden.

**Enligt referensscenariot i rapporten om den åldrande befolkningen från 2012 kommer Finlands offentliga hälso- och sjukvårdsutgifter att öka avsevärt, från 6,0 % av BNP till 7,0 %<sup>10</sup> av BNP fram till 2060.** Bland de många potentiella åtgärder som föreslås är konsolideringen av de reforminsatser som redan genomförts, t.ex. att öka sjukhusens effektivitet, förbättra tillgången till uppföljande vård för långtidspatienter för att minska den onödiga användningen av akutvård för dessa patienter, förbättra organisationen och förvaltningen av hälso- och sjukvård eller systematiskt införa bästa praxis för den medicinska vården<sup>11</sup>.

**Långtidsvården uppgick till 2,5 % av BNP 2010<sup>12</sup>.** På grundval av rapporten om den åldrande befolkningen från 2012 skulle utgifterna kunna öka till 5,1 %<sup>13</sup> fram till 2060. Nuvarande och beräknade utgiftsnivåer kan förklaras genom inriktningen på en relativt kostsam institutionsvård, höga täckningsgrader i förhållande till befolkningen och relativt höga enhetskostnader inom den institutionella vården. En starkare inriktning på ett självständigt liv och kostnadskontroll skulle bidra till att minska behovet av institutionell vård och minska det framtida utgiftstrycket för långtidsvård.

### ***Finanspolitisk ram***

**Finland ratificerade finanspakten i slutet av 2012 och har antagit bestämmelsen om strukturell budgetbalans i sin lagstiftning.** Finlands finanspolitiska ram är för närvarande kopplad till fleråriga utgiftsbegränsningar. Systemet är kopplat till mandatperioderna, och erfarenheterna av ramen tyder på att regeringen följer reglerna. Varje år beslutar regeringen om sina utgiftsbegränsningar för de kvarstående åren av sin mandatperiod, som definierar den fleråriga budgetramen. Efterföljande årliga beslut om årliga utgiftsbegränsningar vidtas på grundval av denna ram.

<sup>9</sup> Barr, N, The pension system in Finland: Adequacy, sustainability and system design, 2013.

<sup>10</sup> Om hänsyn tas till icke-demografiska drivande faktorer dvs. man tar hänsyn till riskscenariot i arbetsgruppen för åldrandefrågor, beräknas de offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård öka till 7,5 % av BNP.

<sup>11</sup> ASISP (2012), Annual National Report 2012 – Pensions, Health Care and Long-term Care – Finland.

<sup>12</sup> Lipszyc, B.; Etienne, S.; Xavier, A., "Long-term care: need, use and expenditure in the EU-27", Economic Papers 469 2012.

<sup>13</sup> Om hänsyn tas till riskscenariot i arbetsgruppen för åldrandefrågor beräknas de offentliga utgifterna för långtidsvård att öka till 5,4 % av BNP.

**Beslut om utgiftsbegränsningar fattas i slutet av mars varje år<sup>14</sup>.** En finanspolitisk bestämmelse fastställer årliga begränsningar av de offentliga utgifterna för den kvarstående mandatperioden. Dock fastställs i regeln varken krav på balanserade budgetar eller gränser för årliga underskott. Enligt beslutet bör de statliga utgifter som omfattas av utgiftsbegränsningar minska i reala termer under 2014 och 2015. Den politik som förs av regeringen överensstämmer med rekommendationen i den årliga tillväxtöversikten om en tillväxtfrämjande finanspolitisk konsolidering. Den ställer ett ambitiöst mål för att kontrollera budgetkostnaderna och samtidigt är den tillräckligt flexibel för att reagera på förändringar i den ekonomiska miljön. Ramen omfattar inbyggda automatiska stabilisatorer, eftersom vissa utgifter inte omfattas av begränsningarna.

**Socialförsäkringsfonder och kommuner verkar för närvarande utanför systemet med utgiftsbegränsningar, med undantag av det faktum att statliga transfereringar till kommunerna omfattas av de statliga utgiftsbegränsningarna.** Kommunerna omfattas av en bestämmelse som kräver en balanserad budget under en fyraårsperiod, men de är fria att besluta om utgiftsökningar som kan finansieras genom att höja den lokala skatten. Kommunerna är dock mest drabbade av de ökande åldersrelaterade utgifterna, eftersom de flesta medicinska och sociala tjänster tillhandahålls av dem. Det förefaller sålunda nödvändigt att uppmuntra en bättre integrering av samtliga utgifter (inklusive lokala utgifter) för att garantera samstämmighet mellan planerna på alla statliga undernivåer och deras förenlighet med målen på medellång sikt. En arbetsgrupp för den offentliga förvaltningen har inrättats som undersöker möjligheter att förbättra lokala myndigheters makroekonomiska styrning, inbegripet fastställandet av utgiftsbegränsningar för de lokala myndigheternas finanser.

### *Skattesystem*

**Under 2011 var det totala skattetrycket i Finland 43,4 % av BNP, det femte högsta i EU efter Danmark, Sverige, Belgien och Frankrike.** Direkta skatter, särskilt på egen inkomst, utgör den största inkomst kategorin. Från och med 2013 ökade mervärdesskattesatserna generellt med en procentenhet utan att systemets struktur förändrades (normalskattesatsen och två reducerade skattesatser)<sup>15</sup>. Den förväntade ytterligare årliga inkomsten från skattehöjningen är 750 miljoner euro. Ytterligare öknings av punktskatter kommer att införas i början av 2014.

**Den rådande utvecklingen vad gäller beskattning av arbete i förhållande till BNP har varit svagt nedåtgående i över ett årtionde fram till 2011.** Minskningen av den implicita skattesatsen på arbete har varit ganska betydande, från 44,1 % 2001 till 39,6 % under 2011. Skatten på arbete som andel av BNP fortsätter att ligga bland de sex högsta i EU. Under 2012 beslutade regeringen dock att avstå från indexjusteringarna av den gradvisa statliga inkomstskatteskalen under 2013 och 2014. Den införde också en ny högsta inkomstklass till skalan och ökade därmed den högsta marginalskattesatsen från 29,75 % till 31,75 %, som är tillämplig från och med 2013. Samtidigt har det förekommit öknings av ett antal sociala avgifter och den kommunala inkomstskatten har fortsatt att öka, vilket innebar en genomsnittlig skattesats på 19,38 % 2013 (en ökning från 19,25 % 2012). Även om

---

<sup>14</sup> Det senaste beslutet fattades den 27 mars 2013.

[http://www.vm.fi/vm/fi/04\\_julkaisut\\_ja\\_asiakirjat/03\\_muut\\_asiakirjat/20130327Valtio/name.jsp](http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20130327Valtio/name.jsp)

<sup>15</sup> Normalskattesatsen för mervärdesskatt är 24 % sedan den 1 januari 2013. En reducerad skattesats på 14 % tillämpas på livsmedel och restaurangtjänster. En reducerad skattesats på 10 % tillämpas på hotell, läkemedel, böcker, tidningar och biljetter till kulturevenemang.

regeringen har vidtagit åtgärder för att minska skattetrycket för låginkomsttagare genom att öka bidragen, förefaller den nedåtgående trenden för beskattning av arbete således ha upphört eftersom den effektiva skattesatsen för arbete ökar.

**Från början av 2014 kommer bolagsskatten att sänkas från 24,5 % till 20 %.** Samtidigt kommer beskattningen av utdelningar att skärpas. Reformen förväntas ge ytterligare incitament till investeringar, eftersom sänkningen av skattesatsen är betydande.

**Det beskattningsbara värdet på fast egendom är föråldrat och frikopplat från realpriserna.** Under 2012 beslutade regeringen att öka skatten på överlåtelse av fastigheter från 1,6 % till 2,0 % från och med mars 2013. Trots att denna åtgärd kommer att bidra till konsolideringsbehoven finns det vissa nackdelar med skatt på överlåtelse av tillgångar, eftersom den anses vara ganska snedvridande och ökar kostnaderna för arbetskraftens rörlighet. En periodiskt återkommande skatt på egendom anses vara mindre skadlig för tillväxten och är att föredra framför transaktionsskatter på fast egendom. För närvarande är de återkommande skatteinkomsterna från fast egendom som andel av BNP låga i Finland. I mars 2013 uttalade regeringen sin avsikt att lägga taxeringsvärdet på fastigheter mer i överensstämmelse med de reala priserna, och därigenom höja fastighetsbeskattningen under de kommande åren. Effekterna av och detaljerna kring denna åtgärd återstår att se.

**Under 2011 stod miljöskatterna för 7,2 % av alla skatter.** Uttryckt som andel av BNP är inkomsterna högre än genomsnittet i EU (FI: 3,1 %, EU: 2,4 % 2011). Det kan finnas ytterligare möjligheter att öka miljövinsterna till följd av dessa skatter och avveckla de miljöskadliga subventionssystem som fortfarande finns.

### 3.2. Finanssektorn

**Finanssektorn är fortfarande motståndskraftig i förhållande till många andra nationella finanssektorer i euroområdet.** Banksektorn behövde inte något statligt stöd under krisen och har betraktats som stabil (fristadseffekt). Exponeringen för risker från krisländerna är begränsad, på samma sätt som nödlidande lån. Vidare har banksystemet fortsatt att vara lönsamt totalt sett med en genomsnittlig avkastning på eget kapital på ca 10 %, vilket resulterade i förbättrad solvens — den genomsnittliga kapitaltäckningsgraden ligger på omkring 14 %. Sedan mitten av 1990-talet har bostäder blivit betydligt dyrare i inflationsjusterade tal. Analys visar<sup>16</sup> att bostadspriserna i Finland ligger nära, men över, det långsiktiga genomsnittet. Bostadsprisökningarna verkar dock plana ut. Även om de fortfarande ökade under 2010, föll de deflaterade bostadspriserna något under 2011 och förblev stabila under det första halvåret 2012. Till följd av ökningarna av bostadslånen ackumulerade den privata sektorn en bruttoskuld på 179 % av BNP (icke-konsoliderad) under 2011. Den årliga tillväxten för de icke-konsoliderade finansiella skulderna i den finansiella sektorn uppgick till 30,8 %, den klart största ökningen bland EU:s medlemsstater. Den höga tillväxten var i huvudsak ett resultat av fristads-effekten som ledde till inflödet av utländska bankers inlåning, som återinlånades i Finlands bank.

Under 2012 innehöll inte rådets rekommendation till Finland någon landsspecifik rekommendation i fråga om finanssektorn. Eftersom sektorn befinner sig i ett hälsosamt tillstånd har inga omfattande reformer genomförts.

---

<sup>16</sup> Europeiska kommission (2012a) ”Assessing the dynamics of house prices in the euro area”, i kvartalsrapporten om euroområdet, vol. 11, nr 4.

**Den finska regeringen har beslutat att gradvis minska de incitament som uppmuntrar skuldfinansierade bostadsköp genom att sänka andelen räntor på inteckningslån som kan dras av från den beskattningsbara inkomsten.** Detta bör bidra till att minska prispressen uppåt på bostäder. En arbetsgrupp övervägde makroprudentiella åtgärder för att begränsa den växande skuldsättningen och säkerställa hög kvalitet vid utlåning och föreslog bindande belåningsgrader för bankerna. Förslaget har dock skjutits upp och kommer inte att genomföras av regeringen. Potentiella problem som kan komma att behöva analyseras och åtgärder som ännu inte har behandlats inbegriper den finska banksektorns strukturella egenskaper (en utlandsägd bank med dominerande ställning, en relativt stor derivatportfölj) och den trend som nyligen har kunnat iakttas (betydande inflöden av utländsk bankinlåning).

### *Tillgång till finansiering*

**Den finska regeringen har vidtagit åtgärder för att förbättra tillgången till finansiering för små och medelstora företag och snabbväxande företag.** Detta har skett genom ett tillskott av ytterligare medel till Finnvera<sup>17</sup>. För snabbväxande företag håller den offentliga sektorns deltagande i riskkapitalmarknaderna åter igen på att omorganiseras, där all offentlig riskkapitalfinansiering utbetalas via Tekes — den finska utvecklingscentralen för teknologi och innovationer. Finland har också infört ett program (Vigo) för att påskynda tillhandahållandet av finansiering och andra former av stöd till snabbväxande företag. Genom detta program har man kunnat betala in 60 miljoner euro i privat riskkapital till nya företag<sup>18</sup>. Under 2013 införde regeringen också en ordning med skattekrediter för företagsänglar som investerar i nystartade företag. Åtgärden väntas ha en positiv effekt på bildandet av nya företag.

### **3.3. Arbetsmarknad, utbildning och socialpolitik**

**Arbetsmarknaden fungerar i allmänhet väl i Finland och de mest akuta utmaningarna är relaterade till den åldrande befolkningen.** Det antalet personer som varje år slutar att arbeta överstiger det antal personer som träder in på arbetsmarknaden. För att upprätthålla utbudet av arbetskraft är det viktigt att påskynda inträdet<sup>19</sup> och förhindra en tidig pensionering av arbetstagare. Den politiska dagordningen är nu inriktad på pensionsfrågor, långtidsarbetslöshet och ungdomsarbetslöshet.

**Rådets rekommendationer från 2012 till Finland innehöll en landsspecifik rekommendation om att förbättra sysselsättningsgraden för äldre arbetstagare, bland annat genom att begränsa möjligheterna till tidigt utträde från arbetsmarknaden och att höja den faktiska pensionsåldern med hänsyn till den ökade förväntade livslängden.** Kommissionen drar slutsatsen att Finland har gjort vissa framsteg vad gäller åtgärderna för att avhjälpa detta. De åtgärder som vidtagits under 2012 är generellt ett steg i rätt riktning, men inga genombrott har gjorts. Under perioden 2013–2015 kommer Finland att vidta lämpliga åtgärder för att minska möjligheterna till tidigt utträde från arbetsmarknaden. Dock kvarstår fortfarande några möjligheter till tidigt utträde från arbetsmarknaden, såsom att gå från arbetslöshet till pension<sup>20</sup>. Sysselsättningsgraden för åldersgruppen 60–64 var under 2011

---

<sup>17</sup> Finnvera är det statsägda finansinstitutet för små och medelstora företag som ger lån, lånegarantier, investeringar i eget kapital och exportkreditgarantier.

<sup>18</sup> [http://www.tem.fi/files/35626/TEMrap\\_4\\_2013.pdf](http://www.tem.fi/files/35626/TEMrap_4_2013.pdf).

<sup>19</sup> Inträdet till arbetsmarknaden försenas genom den långa studietiden.

<sup>20</sup> På vissa villkor, kommer äldre arbetslösa personer att få arbetslöshetsersättning utöver den normala perioden på 500 dagar, ända fram till pensionering.



bara 41,8 %<sup>21</sup>. Trots den flexibla pensionsåldern på mellan 63–68 år som infördes i 2005 års pensionsreform, var antalet personer som gick i pension under 2011 genom lagstadgad inkomstgrundad pension vid 63 års ålder nästan dubbelt så högt som det sammanlagda antal personer som pensionerades vid 64 eller 65 års ålder. I en aktuell rapport från statsrådets kansli dras slutsatsen att målen i 2005 års reform inte uppfylldes när det gäller den ökade förväntade pensionsåldern<sup>22</sup>. Den koefficient för förväntad livslängd som används vid beräkningen av pensionerna är ett starkt ekonomiskt incitament att arbeta längre för att få en högre pension. Eftersom den förväntade livslängden ökar snabbare än vad som beräknades 2005, inverkar koefficienten också starkt på tillräckliga pensioner. Att knyta pensionsåldern till den förväntade livslängden skulle täcka både tillräckliga och hållbara pensioner.

**Diskussioner pågår i samband med den pensionsreform som planeras för 2017.** Dessa omfattar efterlevandepension, åldern när intjänad pension ska börja beräknas, förtidspensionering och pensionsålder. Dessutom har regeringen har inrättat en högnivågrupp för att bedöma resultaten av 2005 års reform som ska fungera som underlag för diskussionerna. Att inleda diskussioner om en ny pensionsreform är en relevant åtgärd, men att planera genomförandet under 2017 förefaller inte tillräckligt ambitiöst, eftersom denna tidsfrist sträcker sig utöver nuvarande mandatperiod och därmed kan den avgående regeringens förslag bli föremål för revision eller återkallande.

**Funktionshinder är fortfarande den viktigaste faktorn till en förkortad yrkeskarriär i Finland.** För att hantera problemet och förlänga yrkeskarriären genom att förbättra arbetslivskvaliteten införde Finland i början av 2013 en ny nationell strategi för arbetslivsutveckling. Även om denna strategi är relevant och ambitiös, utgör själva underbyggandet av den med genomförandeåtgärder på arbetsplatserna och på arbetsmarknaden fortfarande en utmaning. Detta är också en fråga som rör anställning av äldre arbetstagare: arbetslösheten ökar igen i åldersgruppen över 50 år, efter att ha minskat under många år.

**Rådets rekommendationer från 2012 till Finland innehöll också en landsspecifik rekommendation om att genomföra pågående åtgärder för att förbättra ungdomars och långtidsarbetslösas ställning på arbetsmarknaden, med särskild inriktning på kompetensutveckling.** Kommissionen drar slutsatsen att Finland har gjort betydande framsteg när det gäller att vidta åtgärder för att behandla denna landsspecifika rekommendation. De underliggande politiska utmaningarna kvarstår dock fortfarande. Ett pilotprogram för att hantera långtidsarbetslösheten inleddes i september 2012. Huvudansvaret för förvaltningen av enskilda personers sysselsättningsstöd kommer att överföras till kommunen så snart en arbetstagare har varit arbetslös i 12 månader. Deras möjligheter till anställbarhet kommer att bedömas, deras framsteg övervakas, och deras deltagande i lönesubventionerat arbete och utbildning öka. Dessutom införde Finland under 2012 en strategi för strukturomvandling av arbetsmarknaden och dess funktionalitet för att säkerställa att, när genomgripande strukturförändringar fortsätter, anställda snabbt ska kunna överföras från ett arbete till ett annat.

**Under 2013 införde Finland en starkare ungdomsgaranti: alla ungdomar under 25 år och alla nyutexaminerade under 30 år kommer att få ett arbete eller utbildning,**

<sup>21</sup> Sysselsättningsgraden i åldersgruppen 55–64 år ökade med 15 procentenheter, från 42 % till 57 % mellan 2000 och 2011.

<sup>22</sup> Uusitalo, R; Nivalainen, S 'Vuoden 2005 eläkeuudistuksen vaikutus eläkkeellesiirtymisikään' statsrådets kanslis rapportserie 5/2013.

**studieplats, praktikplats eller rehabilitering efter högst tre månader av arbetslöshet.** Under 2012 och 2013 håller 1 700 studieplatser inom yrkesutbildning på att införas i regioner där det funnits färre studieplatser för denna åldersgrupp. Garantin kompletteras av ett kompetensprogram under 2013–2016 som skapar ytterligare studieplatser för personer i åldersgruppen 20–29 som bara har grundskolutbildning, och som mycket ofta inte har arbete eller deltar i någon utbildning. Garantin utgör ett ambitiöst partnerskap med delat ansvar mellan myndigheter, arbetsmarknadens parter och ungdomarna.

**Åtgärderna för långtidsarbetslösa och ungdomsarbetslösa överensstämmer med prioriteringarna i den årliga tillväxtöversikten för 2013 och bekräftas i 2013 års nationella reformprogram.** De är relevanta och ambitiösa. När det gäller trovärdighet återstår det att se om budgeten för ungdomsgarantin verkligen är tillräcklig i förhållande till de åtgärder som planeras. De aktörer som ansvariga för att genomföra de två åtgärderna — offentliga arbetsförmedlingar och kommuner — genomgår en stor reform som kan påverka genomförandet. Ständiga förbättringar av jobbrelaterad kompetens och målgruppernas ställning på arbetsmarknaden kan bara uppnås om båda åtgärderna strikt genomförs.

**Rådets rekommendationer från 2012 till Finland innehöll också en landsspecifik rekommendation om att fortsätta att anpassa löne- och produktivitetstillväxten, med full hänsyn tagen till den roll som arbetsmarknadens parter spelar och som ligger i linje med nationell praxis.** Kommissionen drar slutsatsen att Finland har gjort begränsade framsteg vad gäller att vidta åtgärder för att hantera denna landsspecifika rekommendation. Dagens arbetsmarknadsavtal kommer att upphöra 2013 men arbetsmarknadens parter har ännu inte kunnat enas om uppföljningen av det. Om det nya avtalet fortsätter på samma linje som det nuvarande, kommer löneökningarna fortsätta att överstiga produktivitetstillväxten. Utan åtgärder för att utlösa produktivitetstillväxten eller en återhållsam löneutveckling förväntas ersättningen per anställd att fortsätta att överträffa produktivitetstillväxten under 2013 och 2014. Sammanfattningsvis har det hittills inte funnits någon ambitiös, relevant eller trovärdig lösning på rekommendationen, men man bör vara medveten om att nyckeln till att finna en lösning ligger hos arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna i Finland.

### *Social utslagning*

**Fattigdomen bland förvärvsarbetande i Finland är den lägsta i EU.** Det övergripande politiska målet för den offentliga sektorn är att minska social utslagning genom integration på arbetsmarknaden. Det finns dock personer som löper risk för social utslagning, såsom äldre kvinnor med låg pension och sjukpensionärer, för vilka ett ökat deltagande på arbetsmarknaden inte är ett alternativ för att minska risken för fattigdom. Risken är också högre bland ungdomar och personer med invandrarbakgrund — som är grupper för vilka integration på arbetsmarknaden är ett alternativ. I detta sammanhang har de löneskillnader som fortfarande finns mellan könen (som med 19,4 % ligger över EU-genomsnittet på 16,4 %) en negativ inverkan på kvinnliga pensionärens inkomster. Långtidsarbetslöshet ökar också risken för utslagning. Regeringen har tillkännagivit ett program för att förebygga utslagning, fattigdom och hälsoproblem.

### *Utbildning*

**Finland har färre elever som slutar skolan i förtid än genomsnittet i EU.** Icke desto mindre ligger Finland på en nivå som ligger över dess Europa 2020-mål och inga förbättringar har nåtts på över tio år. Att sluta skolan i förtid ökar risken för utestängning från arbetsmarknaden, vilket i sin tur kan leda till social utslagning, särskilt för missgynnade personer, t.ex. sådana med invandrarbakgrund.

**Deltagandet i livslångt lärande i Finland var 23,8 % under 2011, vilket var det tredje högsta i EU.** För åldersgruppen 55–64 år uppgick deltagandet bara till 13,5 % och för lågutbildade bara till 10,7 %. Med tanke på de demografiska utmaningarna, skulle äldre och lågutbildade arbetstagare gynnas av målinriktade åtgärder som syftar till att hålla dem aktiva längre på arbetsmarknaden. Dessutom kan omskolningsstrategin inom den traditionella industrin behöva ägna särskild uppmärksamhet åt äldre etablerade arbetstagare, också för att förebygga kompetensbrist i en miljö där produktionsprocesserna förändras. När det gäller **andelen personer med eftergymnasial utbildning** har Finland nått både sitt nationella mål och EU:s överordnade mål för 2020, med 45,4 % i Finland jämfört med EU-genomsnittet som ligger på 35,5 % 2012.

### **3.4. Strukturella åtgärder för att främja tillväxt och konkurrenskraft**

**Finland har fortsatt att förlora exportmarknadsandelar, vilket indikerar potentiella konkurrenskraftsproblem.** Situationen är förbryllande, eftersom företagsklimatet i Finland är känt för att vara bland de bästa i världen<sup>23</sup> och där utgifterna för forskning och utveckling (3,78 % av BNP 2011) fortfarande är de högsta i EU och ligger nära Finlands nationella mål på 4 % för 2020. Vad gäller affärsklimatet kan det finnas utrymme för ytterligare förbättring på särskilda områden, exempelvis genom att minska längden på förfarandet för att starta nya företag. Enligt rapporten Doing Business 2013<sup>24</sup> ligger Finland på 49:e plats vad gäller hur lätt det är att starta ett företag medan det ligger på elfte plats i den totala klassificeringen. Effektiviteten i det finska systemet för forskning och innovation vad gäller att omvandla investeringar i forskning och utveckling till vetenskaplig och teknisk spetskompetens är en kritisk fråga liksom systemets förmåga att omvandla investeringar i forskning och utveckling till nya innovativa produkter och tjänster. Trots att Finland är innovationsledande och uppvisar en innovationsprestanda som ligger över genomsnittet i EU<sup>25</sup>, är dess förmåga att utveckla snabbväxande innovativa företag svagare än den i de flesta andra EU-medlemsstater.

**Rådets rekommendationer från 2012 till Finland innehöll landsspecifika rekommendationer för att fortsätta insatserna för att diversifiera näringslivsstrukturen, bredda innovationsbasen, och att fortsätta att stärka konkurrensen på produkt- och tjänstemarknaderna inom detaljhandeln, samt öka en sund konkurrens mellan privata och offentliga företag.** Finland rekommenderades att vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att de konkurrensrättsliga böterna har en tillräckligt avskräckande effekt. Finland har inte mottagit några landsspecifika rekommendationer om miljöskydd, transport eller relaterade till energifrågor.

**Kommissionen drar slutsatsen att Finland har gjort betydande framsteg vad gäller åtgärder för att behandla denna landsspecifika rekommendation.** Finland har vidtagit ambitiösa åtgärder på dessa områden, men med hänsyn till omfattningen och trögheten när det gäller effekten av åtgärderna, måste insatserna fortsätta. Budgeten för 2013 innehåller ett nytt tillfälligt initiativ om skattelättnader för investeringar som görs i forskning och utveckling och ett nytt tillfälligt initiativ för investerare i nystartade företag. Fram till 2015 kan industriföretag öka avskrivningssatserna för sina investeringar för skatteändamål. Skatteincitamenten kommer att återkallas redan från och med 2015 och ersättas med en generellt sett lägre bolagsskattesats. Sådana snabba förändringar i skattepolitiken kan

<sup>23</sup> IMD World Competitiveness Yearbook 2012, World Economic Forum, Global competitiveness report 2012.

<sup>24</sup> Doing Business 2013 — Smarter Regulation for Small and Medium Sized Enterprises. En publication från the World bank och the International Finance Corporation.

<sup>25</sup> Innovationsunionen, resultatavla 2012.

undergräva politikens trovärdighet. Ytterligare resurser har gjorts tillgängliga för Finnvera. På konkurrensområdet har regeringen föreslagit en ändring av konkurrenslagen vad gäller den dominerande marknadsställningen i livsmedelshandeln (om marknadsandelen överstiger 30 %). Andra mål är att bibehålla lika konkurrensvillkor mellan den offentliga och den privata sektorn och minska de rättsliga hindren för konkurrens på flera olika fronter. Insatserna bör nu riktas mot att fullt ut genomföra det överenskomna programmet för sund konkurrens. Desto snabbare den nya konkurrens- och konsumentmyndigheten integreras och blir fullt operativ desto bättre. Kommissionen kommer att fortsätta övervaka dessa reformer och deras genomförande.

### *Forskning och innovation*

**De strukturella konkurrensproblemen i den finska ekonomin är allmänt erkända och under 2012 rekommenderade rådet Finland att fortsätta med insatser för att diversifiera sin företagsstruktur, samt stärka produktivitetstillväxten och den externa konkurrenskraften.** De politiska insatserna har varit relevanta, eftersom syftet är att bättre utnyttja delar med högt mervärde i mervärdeskedjorna, särskilt inom tjänste- och IKT-sektorn. Förutom att utnyttja det omfattande IKT-kunnandet inom näringslivet, kan branschstrukturens förnyelse påskyndas genom politiska åtgärder avsedda att locka till sig fler utländska direktinvesteringar. Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att uppnå de mål som beskrivits, men det är för tidigt att säga om dessa är tillräckliga för att vända ekonomin uppåt. Ur ett finansiellt perspektiv är den viktigaste åtgärd som vidtagits en tillfällig skattelättnad för forskning och utveckling för små och medelstora företag och kooperativ som syftar till att förbättra de offentliga investeringarnas hävstångseffekt.

**Team Finland network främjar Finland och dess intressen utomlands: Finlands externa ekonomiska förbindelser, internationaliseringen av de finska företagen, varumärket Finland och utländska investeringar i landet.** I centrum för *Team Finland network* finns tre ministerier (Arbets- och näringsministeriet, utrikesministeriet och ministeriet för utbildning och kultur) tillsammans med offentligfinansierade organ och finska kontor i utlandet (inbegripet diplomatiska beskickningar, Finpro och Tekes, samt nationella kultur- och vetenskapsinstitut), som alla drivs under ministeriernas vägledning. Totalt 72 arbetsgrupper har inrättats i olika länder och de sammanför alla finska myndigheter, offentligfinansierade organisationer och andra viktiga parter med anknytning till Finland. Varje grupp har sitt eget arbetsprogram och samordnare med information om nätverkets lokala verksamhet och tjänster. Ingen utvärdering av resultaten av insatsen har genomförts.

**Flera politiska mål har införts för att förbättra systemet för forskning och innovation, i linje med regeringens riktlinjer för forskning och innovation under perioden 2011–2015.** I slutet av 2012 offentliggjorde regeringen ett åtgärdsprogram för forsknings- och innovationsstrategin ”tillväxt genom sakkunskap”, som syftar till att förbättra kvaliteten och verkan samt internationaliseringen av Finlands system för forskning och innovation. Man medgav behovet av att öka antalet snabbväxande innovativa företag. Den digitala tjänsteekonomin förväntas ge Finland möjligheter till tillväxt: man bör utforska alla möjligheter till förnyelse genom strukturomvandling av IKT-sektorn. Den utsträckning i vilken tjänsteföretagen och den offentliga sektorn kommer att kunna utnyttja innovationer från IKT-sektorn — och högkvalificerade mänskliga resurser som finns tillgängliga till följd av uppsägningar — kommer att avgöra deras effektivitet och tillväxt. Under våren 2013 fattade regeringen ett beslut om att lansera ett nytt åtgärdsprogram för forskning och innovation. Finlands akademi kommer att finansiera programmet med upp till 10 miljoner euro varje år. Åtgärderna i programmet kommer för sin del att stödja genomförandet av det

europiska forskningsområdet. På det hela taget är den kortsiktiga verkan av de åtgärder som vidtas mycket svåra att fastställa och mäta.

**Under 2012 genomfördes en rad utvärderingar av det finska forsknings- och innovationssystemet, vilket gav värdefull information för fortsatta reformer<sup>26</sup>.** I rapporten om Strategic Centres for Science, Technology and Innovation (SHOK) dras slutsatsen att utformningen av dessa centrum bör förbättras ytterligare, t.ex. bör små företags intressen beaktas bättre och centrumen bör konkurrera för att bibehålla sin status. Centrumens ställning i innovationssystemet bör definieras bättre och den externa vetenskapliga granskningen på projektnivå bör utvidgas till att omfatta centrumen (SHOK)<sup>27</sup>. En rapport om långsiktiga perspektiv håller också på att utarbetas och planeras läggas fram för riksdagen under 2013. De praktiska konsekvenserna av de strategiska programmen om ren teknik, bioekonomi, skogsindustri och välfärdssektor kommer att behöva övervakas noga och nödvändiga justeringar göras, men ambitionerna är höga. Exempelvis syftar det finska strategiska programmet för ren teknik till att skapa minst 40000 nya arbetstillfällen till 2020 och att fördubbla sektorns omsättning<sup>28</sup>. I slutändan kan de politiska åtgärderna bara betraktas som framgångsrika om de leder till en positiv bytesbalans, förbättrar handeln, tillväxten och sysselsättningen.

**Regeringen har infört en rad andra åtgärder för att förbättra systemet.** Den har nyligen gjort icke känsliga uppgifter som samlats in av de offentliga myndigheterna tillgängliga för allmänheten i syfte att främja framväxten av innovativa nystartade företag. Flera åtgärder har också införts för att öka effektiviteten i den offentliga forskningssektorn. Enligt en nyligen utförd utvärdering har den universitetsreform som trädde i kraft 2010 särskilt haft en positiv inverkan på universitetens strategiska förvaltning. De pågående reformerna av tekniska högskolor och offentliga forskningsinstitut samt den reviderade finansieringsmodellen för universiteten bör öka kvaliteten och inverkan på de offentliga forskningsutövarnas arbete. Reformerna bör också ge aktörerna de incitament som krävs för att öka internationaliseringen av Finlands offentliga forskningssektor och specialisera sig på centrala forskningsområden där landet kan konkurrera internationellt. Dessa reformer tillsammans med fortsatta insatser på områden som t.ex. forskningsinfrastruktur och kunskapsöverföring mellan den offentliga och den privata sektorn kommer att vara avgörande för att höja det finska offentliga forskningssystemets kvalitet, inverkan och internationella profil. Under 2012 inleddes en forskningsinfrastrukturstrategi och ytterligare finansiering beviljades. Den nationella färdplanen för forskningsinfrastruktur kommer att uppdateras under 2013.

**Under 2012 införde regeringen nya åtgärder för att stärka storstadsregionernas roll vid genomförandet av den nationella innovationsstrategin.** Åtgärderna bör främja en samordnad användning av privata och offentliga medel i storstadsregionerna. Forskning och innovation är ett av de prioriterade områdena under nästa programperiod för EU:s struktur- och investeringsfonder (2014–2020). På grundval av förberedande handlingar har Finland under nästa period för avsikt att fokusera på att förbättra infrastruktur och kapacitet för forskning och innovation, främja företagsinvesteringar inom forskning och innovation och en

---

<sup>26</sup> Bedömningen av Strategic Centres of Science, Technology and Innovation (SHOK), reformen av de statliga forskningsinstituten samt utvärderingarna av Tekes och Finnvera (Finlands exportkreditinstitut).

<sup>27</sup> Licens till SHOK, s. 27, [http://www.tekes.fi/u/Licence\\_to\\_SHOK.pdf](http://www.tekes.fi/u/Licence_to_SHOK.pdf).

<sup>28</sup> Europa 2020-strategin — Finlands nationella program, våren 2013, s. 36.

rad innovativa åtgärder, genom smart specialisering<sup>29</sup>, samt genom stöd till teknisk och tillämpad forskning, pilotverksamhet och tidig produktvalidering.

**Generellt sett behöver Finland, för att bibehålla sin starka forsknings- och innovationsnivå, ett fortlöpande politiskt åtagande för att genomföra reformerna, övervaka deras inverkan, och göra nödvändiga anpassningar i en snabbt föränderlig miljö.** Åtgärder såsom regeringens rapport från ”arbetsgruppen IKT 2015” pekar i rätt riktning. I rapporten identifierades fyra kritiska riktningar som bör följas för att återställa Finlands tekniskt ledande ställning inom IKT. Bland dessa ingick en snabb utveckling av en gemensam arkitektur för alla offentliga tjänster, ett tioårigt program för IKT-relaterad forskning, utveckling och innovation, ett finansieringsprogram för snabbväxande företag och en expertgrupp på regeringsnivå för att säkerställa långsiktig utveckling. Regeringen har inrättat en styrgrupp under ledning av statsministern för att säkerställa genomförandet av dessa förslag, och konkreta åtgärder har redan vidtagits vad gäller arkitekturen för nationella tjänster och finansiering av växande företag (55–70 miljoner euro för åren 2014–2017)<sup>30</sup>.

### ***Konkurrenspolitik***

**Detaljhandeln för livsmedel är särskilt koncentrerad och dess struktur gör det möjligt för de största aktörerna att ytterligare stärka sin position.** Detaljhandeln i Finland bidrar med 3,9 % av BNP och sysselsätter 6,6 % av arbetskraften (över 160 000 anställda). Med tanke på sektorns ekonomiska betydelse är ett smidigt fungerande regelverk av avgörande betydelse. I september 2012 inleddes ett nytt omfattande program för att främja sund konkurrens. Enligt programmet bör tillsynen av livsmedelssektorn, som är koncentrerad, skärpas så att praxis inom denna sektor kan bedömas enligt bestämmelserna i konkurrenslagstiftningen som förbjuder missbruk av dominerande ställning. Det föreslås att en ny paragraf, 7a, läggs till i konkurrenslagen (948/2011), enligt vilken en livsmedelshandelsaktör anses ha en dominerande marknadsposition om aktörens marknadsandel i Finland överstiger 30 %. De finska konkurrensmyndigheterna har, samtidigt som de stöder åtgärder för att stärka konkurrensen inom detaljhandelssektorn, konkurrensbetänkligheter vad gäller att automatiskt finna att en aktör har en dominerande ställning så snart denne överskrider ett specificerat tröskelvärde — en metod som avsevärt skiljer sig från bedömningen av andra sektorer. En intressant aspekt i konkurrenspolitiken är frågan om lokaliseringen av det statsägda Alko Ab:s butiker, eftersom deras närvaro kan öka stormarknadernas detaljhandelsomsättning med 30 %. Det har funnits vissa tecken på att lokaliseringen av Alko Ab:s försäljningsställen har tenderat att gynna livsmedelshandels duopol. Regeringen har förklarat att den genom sitt ägande kommer att påverka besluten om var Alkos försäljningsställen ska lokaliseras.

**Det har framförts farhågor att de kommunala detaljplanebestämmelserna och -förfarandena gör det mycket svårt att öppna nya stora varuhus, särskilt eftersom de två dominerande aktörerna förvärvat merparten av de flesta potentiella platserna.** Programmet för sund konkurrens innehåller mål för borttagandet av onödiga och oproportionella begränsningar av konkurrensen i lagstiftningen, men detta bör uppnås utan att underminera de miljömässiga målen. Lagstiftning om stadsplanering och byggande och dess praktiska tillämpning av myndigheterna är ett centralt område, särskilt i huvudstaden och

<sup>29</sup> Smart specialisering innebär att man identifierar unika egenskaper och tillgångar i varje land och region, som belyser varje regions konkurrensfördelar, och mobiliserar regionala aktörer och resurser kring en spetskompetensdriven vision av deras framtid.

<sup>30</sup> Nationella reformprogrammet s. 33.

andra tätbefolkade regioner, med tanke på vikten av lokaliseringen för ett antal verksamheter, som livsmedelshandeln i kombination med bristen på sådana platser i dessa regioner. Åtgärder för att öka konkurrensen på detta område inbegriper ett åtgärdsprogram om byggverksamhet, förändrad markanvändning och bygglag. Apotek och avfallshantering omfattas också av programmet.

**På institutionell nivå slogs konkurrensverket ihop med konsumentverket i januari 2013.**

Denna åtgärd bör bidra till att öka konkurrens- och konsumentpolitikens inverkan i Finland. Det kan dock också ge fördelar i form av effektivitet, även om en sammanslagning av olika kulturer kan ta tid och kraft att fullborda.

**Som svar på rekommendationen att öka konkurrensneutraliteten håller en ändring av konkurrenslagen på att utarbetas för att säkerställa en ökad konkurrensneutralitet mellan privata företag som konkurrerar med offentliga företag genom försäljning av varor och tillhandahållande av tjänster.**

Enligt programmet om sund konkurrens kommer konkurrens- och konsumentverkets jurisdiktion att utvidgas till att även omfatta tillsyn över konkurrensneutralitet som avser leverans av varor och tjänster som kan betraktas som ekonomisk verksamhet inom den offentliga sektorn. Myndigheten bör sträva efter att genom förhandlingar i första hand undanröja metoder och strukturer som äventyrar konkurrensneutralitet. Om resultaten inte uppnås genom förhandlingar bör myndigheten ha befogenhet att förbjuda vissa verksamheter eller införa skyldigheter att säkerställa likvärdiga operativa förutsättningar på marknaden. Regeringen kommer regelbundet att bedöma hur programmet fortskrider och vid behov besluta om ytterligare åtgärder. Kvartalsvisa rapporter om framstegen kommer att lämnas till finanspolitiska ministerutskottet. Regeringen tillkännagav att budgeten för konkurrens- och konsumentmyndigheten kommer att stärkas. I detta sammanhang håller en ändring av lagen om lokalt styre också på att utarbetas. Det skulle kräva att kommunerna införlivar sina kommersiella verksamheter för att avlägsna de privilegier som dessa verksamheter gynnas av (skattebefrielse och konkursskydd) för att uppnå större konkurrensneutralitet mellan privata och offentliga företag. Dessa initiativ är ambitiösa och trovärdiga och kommer sannolikt att få en betydande, positiv inverkan under kommande år.

**Den allmänna nivån på konkurrensrättsliga böter i Finland är inte tillräckligt avskräckande. Detta kan komma att påverka hur väl det finska programmet om förmånlig behandling<sup>31</sup> fungerar.** Detta medges av regeringen som har förklarat sin avsikt att inleda en undersökning under 2013 om sätt att stärka tillämpningen av konkurrensbestämmelserna. Detta är ett relevant, men ännu inte tillräckligt ambitiöst svar på rådets rekommendation att vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att konkurrensrättsliga böter är tillräckligt avskräckande.

**Dessa åtgärder verkar i viss mån följa rekommendationerna från 2012, även om det ännu är för tidigt att bedöma de fullständiga effekterna av reformerna.**

### *Miljö*

**Inom ramen för Europa 2020-strategin har Finland förpliktat sig att minska de utsläpp som inte omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter med 16 % mellan 2005 och 2020.** På grundval av de senaste inventeringsuppgifterna minskade Finland under 2011

---

<sup>31</sup> Enligt detta kan deltagare i en kartell få befrielse från eller nedsättning av böter, förutsatt att de avslöjar sitt deltagande i kartellen till konkurrensmyndigheten inom rimlig tid. .

sina utsläpp av växthusgaser (som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter) med 9 % jämfört med 2005. I den uppdaterade nationella energi- och klimatstrategin dras slutsatsen att Finland kommer att uppfylla sina 2020-mål med nuvarande åtgärder.

**Finland har engagerat sig i en strategi som går ut på att öka beskattningen på miljöföroreningar och höja de lagstadgade kraven på energieffektivitet.** Landet har infört ett antal åtgärder för att minska växthusgaser som anges i landets långsiktiga nationella klimat- och energistrategi och de flesta av dem uppdateras fortlöpande genom lagstiftning, vilket gradvis gör dem striktare. En uppdatering av den nationella energi- och klimatstrategin lämnades i slutet av mars 2013. Strategin fokuserar på att förbättra energieffektiviteten och öka andelen förnybar energi för att minska utsläppen av växthusgaser med 80 % senast 2050. Åtgärderna inkluderar en åtstramning av energieffektivitetskraven för byggnader, stöd för förnybar energi, ökad energieffektivitet för vägtransporter och minskad oljeförbrukning med 20 % senast 2020, främst genom vägtransporter och uppvärmning. På vissa områden skulle ytterligare åtgärder kunna övervägas: det finns för närvarande inget hinder mot förbränning, vilket kan leda till förlorade möjligheter inom återvinning och återanvändning av material. Energiskatten på torv har en mycket lägre skattesats per enhet energianvändning jämfört med kol eller naturgas, vilket gynnar detta bränsle trots de negativa effekterna från förbränning och avverkning.<sup>32, 33, 34</sup> Miljöskatter är inte indexerade i Finland. Regeringen har åtagit sig att avveckla de subventioner som är skadliga för miljön, men i motsats till detta mål förlängdes återbetalningssystemet för energiskattebetalningar till industrin under 2011 så att 85 % av de betalda energiskatterna återbetalas när skattebetalningarna överstiger 0,5 % av mervärdet (tidigare 3,7 %). Subventionen kunde uppgå till 120 miljoner euro under 2012.<sup>35</sup>

### ***Energipolitik***

**Finsk energipolitik ligger i stort sett i linje med de viktigaste europeiska politiska riktlinjerna och inga rekommendationer utfärdades under 2012.** Energipolitiken framhäver frågor om försörjningstryggheten ur ett nationellt perspektiv. Den nya energi- och klimatstrategin syftar till att skapa ett koldioxidneutralt land senast 2050, med utgångspunkt i energieffektivitet och förnybar energi men också kärnenergi.

**Elmarknaden i Finland är integrerad i elmarknadens grossistled i de nordiska länderna och är också sammankopplade med Ryska federationen och Estland.** Vad gäller gas är Finland bara kopplat till det ryska överföringssystemet. Diversifiering av dess utbudsalternativ av naturgas genom en LNG-terminal eller en rörledning från de baltiska staterna skulle kunna göra Finland mindre beroende av gasimport från Ryssland. Självförsörjning av el väntas nå först efter det att uppförandet av den mycket försenade kärnreaktorn Olkiluoto 3 har fullbordats.

**Finland har förbundit sig att uppfylla ett mål på 38 % förnybara energikällor vad gäller dess slutliga energiförbrukning och en andel på 20 % förnybar energi inom transportsektorn senast 2020.** På grund av det stora beroendet av biomassa för att uppnå sina mål måste landet ägna särskild uppmärksamhet åt en hållbar användning av biomassa. Finland bör också uppfylla de rättsliga skyldigheterna enligt direktivet om förnybar energi. Finland har antagit nya åtgärder till förmån för förnybar energi sedan antagandet av direktivet

<sup>32</sup> <http://www.oecd.org/site/tadffss/FIN.pdf> .

<sup>33</sup> Se t.ex. [http://www.stat.fi/tup/khkinv/nir\\_2008\\_un\\_20080418.pdf](http://www.stat.fi/tup/khkinv/nir_2008_un_20080418.pdf), tabell 3.2\_6, s. 57-58.

<sup>34</sup> Enligt de finska förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikt.

<sup>35</sup> Källa: <http://www.tem.fi/?s=2686&xmid=4787&C=97986>.



om förnybar energi. Det viktigaste är dock att Finland har infört ett tariffsystem genom lagen om stöd till produktion av el från förnybara energikällor, som ger finansiellt stöd till vindkraft, vattenkraft, biogas, andra typer av biomassa och kraftvärme. Finland saknar fortfarande effektiva åtgärder för att öka användningen av förnybar energi inom värmesektorn såsom en åtgärd som ålägger byggnader att använda förnybara energikällor.

**Finland har en hög energiintensitet i förhållande till sina nordiska grannländer och de andra medlemmarna i euroområdet.** Industrin står för nästan hälften av den slutliga energiförbrukningen. Inom tillverkningsindustrin är skogsindustrin den överlägset största förbrukaren, följd av metallindustrin och den kemiska industrin. Hög energiintensitet innebär att stigande energipriser omvandlas till ökande produktionskostnader för de finska industrierna. Även om den höga energiintensiteten överlag beror på dominans av energiintensiva industrier i Finland skulle en förbättring av energieffektiviteten kunna förbättra dessa industriers konkurrensläge genom att minska kostnaderna för insatsvaror. Finland har fastställt ett nationellt energisparmål för att minska energiförbrukningen från 323 TWh 2010 till 310 TWh 2020.

### **3.5. Modernisering av den offentliga förvaltningen**

**Finland har fortsatt att göra framsteg när det gäller att utveckla sin offentliga förvaltning.** Genom att bygga på regeringens framgångsrika regionala förvaltning<sup>36</sup> har framsteg kunnat göras vid utarbetandet av reformen av kommuner, sociala tjänster och hälso- och sjukvårdstjänster. Medan Finland gör väl ifrån sig vad gäller den offentliga förvaltningens kvalitet, förefaller antalet självständiga kommuner fortfarande stort i förhållande till befolkningen, vilket kan leda till ineffektivitet i förvaltningen och tillhandahållandet av tjänster. Regeringen genomför ett effektivitets- och produktivetsprogram och förbereder sig för att lansera ett nätverk av tjänsteställen för medborgarna senast 2014 inom ramen för projektet ”Kundtjänst 2014”.

**Rådets rekommendationer från 2012 för Finland innehöll en landsspecifik rekommendation vad gäller att vidta åtgärder för att uppnå produktivitetsökningar och kostnadsbesparingar i tillhandahållandet av offentliga tjänster, inbegripet strukturella förändringar och effektivitetshöjande regionförvaltningsreformer, också för att lösa de utmaningar som uppstår till följd av en åldrande befolkning.** Kommissionen drar slutsatsen att Finland har gjort vissa framsteg vad gäller de åtgärder som har vidtagits för att behandla de landsspecifika rekommendationerna.

**Åldersrelaterade utgifter ingår främst i de lokala kommunernas överinseende<sup>37</sup>. Det har redan konstaterats att kommunerna bör vara tillräckligt stora för att tjänsterna ska kunna organiseras effektivt.** Regeringen har utarbetat ett reformförslag för den kommunala sektorn och även den sociala sektorn och hälso- och sjukvårdssektorn. Detta är en ambitiös och trovärdig åtgärd, eftersom utkastet till lagstiftning redan har lagts fram för det nationella parlamentet. Regeringen har beslutat att förbättra de kommunala myndigheternas effektivitet genom att skapa ekonomiska incitament för frivilliga sammanslagningar, eventuellt genom att som sista utväg använda sig av påtvingade sammanslagningar när det gäller kommuner med ekonomiska problem. Alla kommuner som inte uppfyller vissa kriterier för ”sunda” kommuner måste utvärdera sammanslagningarnas kostnader och fördelar senast i juli 2014.

---

<sup>36</sup> Regeringens utvärderingsrapport till riksdagen i februari 2013, nationella reformprogrammet, s. 22.

<sup>37</sup> Kommunerna ansvarar för hälso- och sjukvårdstjänster och tjänster för äldre personer, t.ex. vårdhem och dagsjukvård.

Den minsta storleken på de nya framväxande kommunerna har med vissa undantag fastställts till 20 000 invånare. Effekterna av den kommunala reformen på produktivitet och kostnader för tillhandahållandet av offentliga tjänster kommer att visa sig först med tiden. Målet är att ha starkare och mer effektiva strukturer för tillhandahållandet av offentliga tjänster för att förbättra dessa tjänsters produktivitet. Det återstår att se om reformernas frivilliga karaktär är tillräcklig för att få till stånd förändringar.

**Det förberedande arbetet med att reformera strukturen på de sociala tjänsterna och hälso- och sjukvårdstjänsterna har slutförts av en särskild arbetsgrupp.** Denna grupp rekommenderade bildandet av 20–30 sociala distrikt och hälso- och sjukvårdsdistrikt. Kommuner med minst 20 000 invånare skulle tillåtas att fortsätta att självständigt organisera sitt tillhandahållande av grundläggande tjänster. Kommuner med mindre än 20 000 invånare skulle dock förlora denna rätt. För att garantera en likvärdig nivå på tjänsterna skulle vissa av de sociala tjänster samt hälso- och sjukvårdstjänster som för närvarande tillhandahålls av kommunerna istället tillhandahållas av de sociala distrikt samt hälso- och sjukvårdsdistrikt som är ansvariga för att tillhandahålla alla lagstadgade tjänster. Kommuner med minst 50 000 invånare ska garantera dessa lagstadgade tjänster. Dessutom tillhör varje socialt distrikt och hälso- och sjukvårdsdistrikt ett av de fem ansvarsområden som avser att säkerställa en likvärdig nivå av centraliserade tjänster och en effektiv resursanvändning. Dessa rekommendationer kommer att utgöra underlag för lagstiftningsförslag under 2015. De sociala distrikten samt hälso- och sjukvårdsdistrikten bör vara verksamma senast den 1 januari 2017. En bedömning av reformens ambitionsnivå kan levereras efter det att ett lagförslag har offentliggjorts.

**Den finska regeringen har genomfört en handlingsplan för att minska företagens administrativa börda med 25 % fram till 2012, men en extern utvärdering<sup>38</sup> har indikerat att den inte har lett till några större framsteg efter det att den inleddes (utom i fråga om offentlig upphandling).** Effekterna av den föreslagna kommunala omorganisationen på den offentliga upphandlingen återstår att se, men en risk är att de större kommunerna kommer att ställa större partier på anbud, och därmed gynna större företag och missgynna små och medelstora företag. Dessutom kan den komplicerade lagstiftningen om offentlig upphandling också leda till att kommunerna gynnar så få partier som möjligt. Det finns inte heller några incitament för kommunerna att hänskjuta eventuell hemlig samverkan som iaktas mellan anbudsgivarna till konkurrens- och konsumentverket. Den offentliga sektorn skulle kunna gynnas av effektivare investeringar i it-system, eftersom det hittills förekommit få produktivitetsförbättringar. Detta visar att det krävs en ökad effektivitet vad gäller utbyggnad och ytterligare förändringar i strukturer och ledningssätt.

**Totalt sett har framstegen när det gäller att reformera den offentliga förvaltningen varit begränsad och, med beaktande av utmaningarna i samband med befolkningens åldrande och den minskande arbetskraften, kan mer långtgående åtgärder komma att behövas.**

---

<sup>38</sup> Deloitte 2012, [https://www.tem.fi/files/32917/TEMrap\\_15\\_2012.pdf](https://www.tem.fi/files/32917/TEMrap_15_2012.pdf)

#### 4. ÖVERSIKTSTABELL

Åtaganden för 2012	Sammanfattande bedömning
<b>Landsspecifika rekommendationer</b>	
<p><b>Landsspecifik rekommendation nr 1:</b> Bevara en sund ställning i de offentliga finanserna under 2012 och framåt genom att korrigera all avvikelse från målet på medellång sikt som tryggar de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet. I detta syfte förstärka och strikt genomföra den finanspolitiska strategin, stödd av tillräckligt specificerade åtgärder för år 2013 och framåt, samt att uppnå riktmärket för de offentliga utgifterna. Fortsatt årlig utvärdering av omfattningen på det åldersrelaterade hållbarhetsgapet och justering av offentliga inkomster och utgifter i enlighet med de långsiktiga målen och behoven. Integrera den kommunala sektorn bättre i systemet med fleråriga finanspolitiska ramar, bland annat genom åtgärder för att begränsa utgifterna.</p>	<p>Kommissionen drar slutsatsen att Finland har gjort vissa framsteg vad gäller att vidta åtgärder för att behandla denna landsspecifika rekommendation. Underskottet i den offentliga sektorn uppgick till 1,9 % av BNP 2012 och i sin vårprognos beräknar kommissionen med ett underskott på 1,8 % 2013. Struktursaldot uppgick till - 0,7 % 2012 och beräknas uppgå till - 0,6 % 2013 och till - 0,5 % 2014. Finland uppfyllde inte sitt mål på medellång sikt (0,5 %) 2012, men på grund av den negativa tillväxten kunde inga förbättringar uppnås i det strukturella saldoto.</p> <p>Finland håller på att göra en utvärdering av hållbarhetsgapet. Inga åtgärder för att införa utgiftsbegränsningar har föreslagits på regeringsnivå, men kommunala utgifter justeras genom justeringen av statens transfereringar till kommunerna som omfattas av statens utgiftsbegränsningar.</p>
<p><b>Landsspecifik rekommendation nr 2:</b> Vidta ytterligare åtgärder för att uppnå produktivitetsökningar och kostnadsbesparingar för offentliga tjänster, inbegripet strukturella förändringar och effektivitetshöjande regionförvaltningsreformer i syfte att lösa de problem som uppstår till följd av en åldrande befolkning.</p>	<p>Kommissionen drar slutsatsen att Finland har gjort vissa framsteg vad gäller att vidta åtgärder för att hantera denna landsspecifika rekommendation. Reformen av antalet kommuner och deras struktur går framåt. I den lagstiftning som för närvarande föreslås för antagande i juli 2013 fastställs kriterier för kommuner som bör överväga och analysera sammanslagningar. Det kommer att finnas ekonomiska incitament för sammanslagningar men inga obligatoriska sammanslagningar planeras. Samgående kommuner kommer att ges övergångsperioder under vilka antalet anställda inte minskas osv. Reformen förväntas inte ge omedelbara resultat. Vidare planeras en reform av sociala tjänster samt sjuk- och hälsovårdstjänster.</p>
<p><b>Landsspecifik rekommendation nr 3:</b> Genomföra pågående åtgärder för att förbättra ungdomars och långtidsarbetslösa ställning på arbetsmarknaden, med särskild fokus på kompetensutveckling.</p>	<p>Kommissionen drar slutsatsen att Finland har gjort betydande framsteg när det gäller att vidta åtgärder för att behandla denna landsspecifika rekommendation. Åtgärderna för att minska långtids- och ungdomsarbetslösheten (den sistnämnda utförs enligt en heltäckande ungdomsgaranti) är relevanta, ambitiösa och trovärdiga. De underliggande politiska utmaningarna kvarstår dock fortfarande. När det</p>

	<p>gäller äldre arbetstagare, är det inte klart vilka åtgärder som planeras varken i den nationella strategin för utveckling av arbetslivet eller utanför denna. Eftersom inga konkreta initiativ eller uppgifter har fastställts är det svårt att bedöma relevans, ambition eller trovärdighet. Möjligheterna till tidigt utträde från arbetsmarknaden, t.ex. på grund av arbetslöshet, behålls.</p>
<p><b>Landsspecifik rekommendation nr 4:</b> Fortsätta att stärka konkurrensen på produkt- och tjänstemarknaderna, speciellt inom detaljhandeln, genom att säkerställa ett effektivt genomförande av den nya konkurrenslagstiftningen och av det nya programmet för främjande av sund konkurrens. Fortsätta att ytterligare öppna upp den kommunala upphandlingen av tjänster för anbudsförfaranden och säkerställa konkurrensneutralitet mellan privata och offentliga företag. Vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att de konkurrensrättsliga böterna är tillräckligt avskräckande.</p>	<p>Kommissionen drar slutsatsen att Finland har gjort vissa framsteg vad gäller att vidta åtgärder för att hantera denna landsspecifika rekommendation. För att förbättra konkurrensen inrättades ett program för att främja sund konkurrens, som syftar till att öka konkurrensen på den inhemska marknaden. Den 1 januari 2013 inledde konkurrens- och konsumentverket sin verksamhet. Dessutom har ett lagstiftningsförslag om dominerande marknadsställning diskuterats på regeringsnivå sedan september 2012.</p>
<p><b>Landsspecifik rekommendation nr 5:</b> För att stärka produktivitetstillväxten och den externa konkurrenskraften bör Finland fortsätta med insatser för att diversifiera näringslivsstrukturen, speciellt genom att skynda på införandet av planerade åtgärder för att bredda innovationsbasen, medan man fortsätter att anpassa löne- och produktivitet utvecklingen med full hänsyn tagen till den roll som arbetsmarknadsparterna spelar och i enlighet med nationell praxis.</p>	<p>Kommissionen drar slutsatsen att Finland har gjort vissa framsteg vad gäller att vidta åtgärder för att hantera denna landsspecifika rekommendation.</p> <p>Regeringens åtgärder är ett steg i rätt riktning när det gäller att diversifiera näringslivsstrukturen. Huruvida åtgärderna är tillräckliga kan mätas och bedömas först när det finns fler tillgängliga uppgifter (t.ex. inverkan på export och exportmarknadsandelarna). Problemet med konkurrenskraften och behovet av att underlätta omstruktureringen inom IKT-sektorn är frågor som förs i den politiska debatten.</p> <p>Dagens arbetsmarknadsavtal kommer att upphöra 2013, men arbetsmarknadens parter har ännu inte kunnat enas om uppföljningen av det. Det har inte lämnats något ambitiöst, relevant eller trovärdigt svar på rekommendationen om lönerna.</p>
<p><b>Europa 2020 (nationella mål och framsteg som gjorts för att nå dem)</b></p>	
<p>Mål för sysselsättningsgraden: 78 %</p>	<p>73,8 % (2011) 74,0 % (2012)</p> <p>Den genomsnittliga årliga sysselsättningstillväxt som krävs för att nå målet är 0,2 % under 2011–2020. Detta</p>

	<p>kommer att bero på det ekonomiska klimatet men kommer också att kräva nationella insatser. I det nationella reformprogrammet lämnas ett mål fram till 2015: 74,5 %.</p>
Mål för forskning och utveckling: 4,0 %	<p>3,87 % (2010)</p> <p>3,78 % (2011)</p>
<p>Mål för utsläpp av växthusgaser: - 16 % (jämfört med utsläppen för 2005 omfattas inte systemet för handel med utsläppsrätter av detta nationella mål).</p>	<p>Förändring av utsläpp som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter mellan 2005 och 2011: - 9 %.</p> <p>Enligt de senaste nationella beräkningar som lämnats till kommissionen och när hänsyn tagits till befintliga åtgärder, förväntas målet uppnås med liten marginal: -16 % under 2020 jämfört med 2005.</p>
<p>Mål för förnybar energi: 38 %</p> <p>Andel förnybar energi i transportsektorn: 10 %</p>	<p>Andelen total förnybar energi av den slutliga energiförbrukningen var 31,8 % 2011 och 0,4 % i transportsektorn.</p>
<p>Energieffektivitet – minskning av energiförbrukningen i Mtoe: 310 TWh av den slutliga energiförbrukningen under 2020.</p> <p>Det innebär att man når en nivå på 35,86 Mtoe i primär förbrukning och 26,66 Mtoe i slutlig energiförbrukning.</p>	<p>Finland har fastställt ett nationellt energisparmål för att minska energiförbrukningen från 323 TWh 2010 till 310 TWh 2020. Under 2011 var nivån 320 TWh.</p>
Mål som gäller avbruten skolgång: 8 %	<p>Finland har ett avsevärt bättre resultat än EU-genomsnittet vad gäller antalet som slutar skolan i förtid. I Finland var antalet 8,9 % jämfört med EU-genomsnittet 12,8 % 2012. Däremot tenderar antalet att vara betydligt högre bland personer med invandrarbakgrund och trenden går uppåt. Den samlade nivån på antalet som slutar skolan i förtid har varit relativt konstant under de senaste tio åren.</p> <p>För perioden 2011–2012 har antalet som slutar skolan i förtid minskat med 0,9 procentenheter.</p>
Mål för eftergymnasial utbildning: 42 % (snäv nationell definition)	<p>Detsamma gäller andelen personer med eftergymnasial utbildning, med 45,8 % i Finland jämfört med EU-genomsnittet som ligger på 35,8 % 2012. Finland har nått både sitt inhemska mål och EU:s överordnade mål för 2020.</p> <p>För perioden 2011–2012 har andelen personer med eftergymnasial utbildning minskat med 0,2 procentenheter.</p>

<p>Mål som avser risk för fattigdom eller social utestängning: Minska antalet personer som omfattas av risken till 770 000.</p>	<p>920 000 (2011)</p> <p>Enligt det nationella reformprogrammet krävs för att uppnå målet en minskning av antalet personer som riskerar att drabbas av fattigdom eller social utestängning på cirka 150 000. I det nationella reformprogrammet för 2013 medges att detta kommer att vara en utmaning då fattigdomen ökar, särskilt i stadsområdena.</p>
---	---

## 5. BILAGA

### Tabell I. Makroekonomiska indikatorer

	1995- 1999	2000- 2004	2005- 2009	2010	2011	2012	2013	2014
<b>Nyckelindikatorer</b>								
BNP-tillväxt	4,5	3,1	0,9	3,3	2,8	-0,2	0,3	1,0
Produktionsgap <sup>1</sup>	0,0	0,7	1,1	-3,2	-1,2	-2,0	-2,2	-1,8
HIKP (årlig förändring i %)	1,1	1,8	1,8	1,7	3,3	3,2	2,4	2,2
Inhemsk efterfrågan (årlig % förändring) <sup>2</sup>	4,3	2,9	1,2	2,9	4,4	-1,7	0,3	0,9
Arbetslöshetsnivå (i % av arbetskraften) <sup>3</sup>	12,9	9,2	7,5	8,4	7,8	7,7	8,1	8,0
Fasta bruttoinvesteringar (i % av BNP)	18,6	19,4	20,5	18,9	19,6	19,4	19,2	19,4
Nationellt bruttosparande (i % av BNP)	23,4	27,2	24,9	20,1	19,7	17,9	17,5	17,6
<b>Offentliga finanser (i % av BNP)</b>								
Nettoutlåning (+) eller nettouplåning (-)	-1,5	4,3	2,9	-2,5	-0,8	-1,9	-1,8	-1,5
Bruttoskuld	52,3	43,3	38,8	48,6	49,0	53,0	56,2	57,7
Finansiella nettotillgångar	17,3	35,8	63,1	65,5	54,0	n.a	n.a	n.a
Summa intäkter	55,1	53,4	53,2	53,0	53,9	53,7	54,5	55,2
Summa kostnader	56,6	49,1	50,3	55,5	54,7	55,6	56,3	56,7
varav: Ränta	3,8	2,2	1,4	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0
<b>Företag (i % av BNP)</b>								
Nettoutlåning (+) eller nettouplåning (-)	6,3	4,8	3,4	5,3	2,2	4,5	4,0	3,4
Finansiella nettotillgångar; icke-finansiella företag	-148,4	-166,3	-140,4	-130,5	-100,7	n.a	n.a	n.a
Finansiella nettotillgångar; finansiella företag	2,5	3,2	1,5	3,7	5,4	n.a	n.a	n.a
Bruttoinvestering	10,7	10,9	11,5	8,7	11,0	8,8	8,6	8,8
Rörelseresultat före avskrivningar	25,1	26,4	24,6	21,9	21,9	21,4	20,7	19,9
<b>Hushåll och HIO (% av BNP)</b>								
Nettoutlåning (+) eller nettouplåning (-)	-0,3	-1,8	-2,6	-0,8	-2,2	-3,0	-2,6	-2,3
Finansiella nettotillgångar	53,2	67,0	62,7	67,1	54,6	n.a	n.a	n.a
Bruttolöner	38,5	38,3	39,8	42,0	41,4	41,7	41,9	42,1
Kapitalinkomster netto	3,5	4,5	4,1	4,1	4,0	3,8	3,8	3,9
Mottagna löpande transfereringar	23,3	20,1	20,1	22,7	22,2	22,7	23,2	23,4
Bruttosparande	5,2	4,7	4,8	6,5	5,3	4,5	4,8	5,2
<b>Resten av världen (% av BNP)</b>								
Nettoutlåning (+) eller nettouplåning (-)	5,0	7,3	3,6	1,7	-1,2	-1,5	-1,4	-1,5
Finansiella nettotillgångar	76,1	60,7	13,8	-4,2	-11,6	n.a	n.a	n.a
Nettoexport av varor och tjänster	7,8	8,2	3,9	1,3	-0,7	-0,6	-0,9	-1,1
Primär nettoinkomst från resten av världen	-2,3	-0,1	0,7	1,5	0,5	-0,1	0,0	0,1
Kapitaltransaktioner netto	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
Sektor som är exponerad för internationell handel	46,3	46,4	43,1	40,2	39,8	39,2	n.a	n.a
Sektor som inte är exponerad för internationell handel	40,4	40,8	44,0	46,8	46,5	46,9	n.a	n.a
varav: Bygg- och anläggningssektorn	4,9	5,3	6,1	5,9	5,9	5,9	n.a	n.a
Real effektiv växelkurs (index, år 2000=100)	104,0	95,5	102,7	105,6	106,1	104,9	108,0	109,3
Hnadsindex varor och tjänster (index, år 2000=100)	111,8	105,9	96,8	94,1	92,3	90,4	89,9	89,3
Exportresultat (index, år 2000=100)	95,4	103,2	103,1	95,9	93,3	91,0	89,9	88,4
Noter:								
<sup>1</sup> Produktionsgapet är skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP i 2005 års marknadspriser.								
<sup>2</sup> Indikatorn på inhemsk efterfrågan avser även lager.								
<sup>3</sup> Som arbetslösa räknas alla som saknade anställning, aktivt sökte arbete och kunde börja arbeta omedelbart eller inom två veckor. Arbetskraften är det totala antalet personer som är anställda och som saknar anställning. Arbetslöshetsgraden omfattar åldersgruppen 15-74.								
<u>Källa:</u> Kommissionens vårprognos 2013 och stabilitetsprogrammet.								

**Tabell II. Jämförelse mellan makroekonomisk utveckling och makroekonomiska prognoser**

	2012		2013		2014		2015	2016	2017
	KOM	SP	KOM	SP	KOM	SP	SP	SP	SP
Real BNP (förändring i %)	-0,2	-0,2	0,3	0,4	1,0	1,6	2,1	1,7	1,6
Privat konsumtion (förändring i %)	1,6	1,6	0,7	0,6	0,8	1,0	1,6	1,7	1,7
Fasta bruttoinvesteringar (förändring i %)	-2,9	-2,9	-1,5	-2,5	1,8	2,8	3,0	1,9	1,9
Export av varor och tjänster (förändring i %)	-1,4	-1,4	0,5	0,7	3,1	3,8	4,1	5,0	5,0
Import av varor och tjänster (förändring i %)	-3,7	-3,7	0,6	0,5	2,9	3,3	3,5	4,6	4,6
<i>Bidrag till real BNP-tillväxt:</i>									
- Inhemsk efterfrågan på slutprodukter	0,5	0,5	0,3	0,3	0,9	1,3	1,6	1,6	1,6
Lagerförändring	-2,2	-1,7	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	-0,1	-0,1
- Nettoexport	1,0	1,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Produktionsgap <sup>1</sup>	-2,0	-1,8	-2,2	-1,9	-1,8	-1,3	-0,5	0,0	0,3
Sysselsättning (förändring i %)	0,3	0,4	-0,4	-0,5	0,2	0,1	0,7	0,2	0,3
Arbetslöshetsgrad (i %)	7,7	7,7	8,1	8,2	8,0	8,1	7,9	7,7	7,6
Arbetsproduktivitet (förändring i %)	-0,5	-0,6	0,7	1,0	0,8	1,4	1,4	1,4	1,4
HIKP-inflation (i %)	3,2	3,2	2,4	2,7	2,2	2,4	1,8	2,0	2,0
BNP-deflator (förändring i %)	2,8	2,8	1,9	2,5	1,9	2,3	2,2	2,2	2,2
Anställdas ersättning (per capita, förändring i %)	3,0	2,9	3,3	2,5	3,4	2,7	2,5	3,0	3,0
Nettoutlåning/upplåning mot omvärlden (i % av BNP)	-1,5	-1,5	-1,4	-1,0	-1,5	-0,6	-0,4	-0,3	-0,2
<u>Noter:</u>									
<sup>1</sup> I procent av potentiell BNP, där potentiell BNP-tillväxt enligt programmet har omräknats av kommissionen med hjälp av den gemensamt överenskomna metoden.									
<u>Källa:</u>									
Kommissionens vårprognos 2013 och stabilitetsprogrammet.									



**Tabell III. Fördelning av budgetanpassningen**

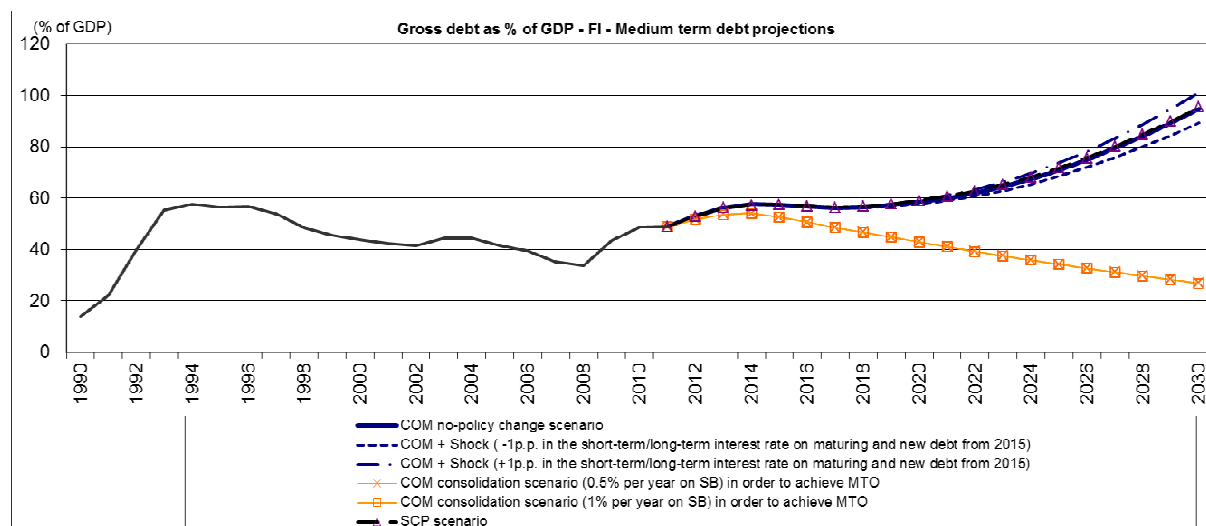
(i % av BNP)	2012	2013		2014		2015	2016	2017	Förändring: 2011-2016
	KOM	KOM	SP	KOM <sup>1</sup>	SP	SP	SP	SP	SP
<b>Inkomster</b>	<b>53,7</b>	<b>54,5</b>	<b>54,4</b>	<b>55,2</b>	<b>54,8</b>	<b>54,7</b>	<b>54,9</b>	<b>54,9</b>	<b>1,2</b>
<i>varav:</i>									
- Skatter på produktion och import	14,3	14,6	14,6	14,9	14,7	14,4	14,3	14,1	-0,2
- Skatter på inkomst, förmögenhet, etc.	15,9	16,3	16,3	16,4	16,4	16,5	16,6	16,7	0,8
- Sociala avgifter	13,0	13,0	12,9	13,1	13,0	13,0	13,0	13,0	0,0
Övriga (resterande)	10,5	10,6	10,6	10,8	10,7	10,8	11,0	11,1	0,6
<b>Utgifter</b>	<b>55,6</b>	<b>56,3</b>	<b>56,3</b>	<b>56,7</b>	<b>56,1</b>	<b>55,6</b>	<b>55,5</b>	<b>55,4</b>	<b>-0,2</b>
<i>varav:</i>									
Primära utgifter	54,6	55,3	55,3	55,7	55,1	54,5	54,3	54,1	-0,5
<i>varav:</i>									
Anställdas löner	14,3	14,4	14,3	14,5	14,2	13,9	13,8	13,6	-0,7
Insatsförbrukning	11,6	11,9	11,9	12,0	11,9	11,8	11,9	11,9	0,3
Sociala transfereringar	21,3	21,8	21,8	22,1	21,9	21,9	22,0	22,2	0,9
Bidrag	1,4	1,4	1,4	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2	-0,2
Fasta bruttoinvesteringar	2,6	2,6	2,6	2,6	2,6	2,5	2,4	2,3	-0,3
Övriga (resterande)	3,3	3,2	3,3	3,3	3,2	3,1	3,1	3,0	-0,3
Räntekostnader	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,2	1,3	0,3
<b>Saldot i de offentliga finanserna</b>	<b>-1,9</b>	<b>-1,8</b>	<b>-1,9</b>	<b>-1,5</b>	<b>-1,3</b>	<b>-0,9</b>	<b>-0,7</b>	<b>-0,5</b>	<b>1,4</b>
<b>Primärt saldo</b>	<b>-0,8</b>	<b>-0,8</b>	<b>-0,9</b>	<b>-0,5</b>	<b>-0,3</b>	<b>0,2</b>	<b>0,5</b>	<b>0,8</b>	<b>1,6</b>
Engångsåtgärder och tillfälliga åtgärder	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
<b>Offentligt saldo exkl. engångsåtgärder</b>	<b>-1,8</b>	<b>-1,8</b>	<b>-1,9</b>	<b>-1,5</b>	<b>-1,3</b>	<b>-0,9</b>	<b>-0,7</b>	<b>-0,5</b>	<b>1,3</b>
Produktionsgap <sup>2</sup>	-2,0	-2,2	-1,9	-1,8	-1,3	-0,5	0,0	0,3	2,3
Konjunktrensats saldo <sup>2</sup>	-0,8	-0,6	-0,9	-0,5	-0,6	-0,6	-0,7	-0,6	0,2
<b>Strukturellt saldo<sup>3</sup></b>	<b>-0,7</b>	<b>-0,6</b>	<b>-0,9</b>	<b>-0,5</b>	<b>-0,6</b>	<b>-0,6</b>	<b>-0,7</b>	<b>-0,6</b>	<b>0,1</b>
<i>Förändring av strukturellt saldo</i>	-0,7	0,1	-0,1	0,1	0,3	0,0	0,0	0,0	-
<i>Genomsnittlig avvikelse på två år av det strukturella saldot</i>	0,0	-0,3	-0,4	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	-
Strukturellt primärt saldo <sup>3</sup>	0,3	0,4	0,1	0,5	0,4	0,5	0,5	0,7	0,4
<i>Förändring av strukturellt primärt saldo</i>		0,1	-0,2	0,1	0,3	0,1	0,1	0,1	-
<b>Riktmarke för utgifter</b>									
Referensränta <sup>4</sup>	0,51	1,45	0,51	0,78	-0,13	0,78	0,78	n.a.	-
Avvikelse <sup>5</sup> (i % av BNP)	-0,2	-0,4	0,1	0,4	0,3	0,1	0,4	n.a.	-
Genomsnittlig avvikelse på två år (i % av BNP)	0,2	-0,3	0,2	0,0	0,2	0,2	0,2	n.a.	-
<b>Noter:</b>									
<sup>1</sup> Vid oförändrad politik.									
<sup>2</sup> Programmets produktionsgap (i % av potentiellt BNP) och konjunktrensats saldo har räknats om av kommissionen på grundval av uppgifterna i detta med hjälp av den gemensamt överenskomna metoden.									
<sup>3</sup> Strukturellt (primärt) saldo = konjunktrensats (primärt) saldo exklusive engångsåtgärder och andra tillfälliga åtgärder.									
<sup>4</sup> Referensvärde för potentiell BNP-tillväxt på medellång sikt. Standardreferensräntan är tillämplig från år t+1, om landet har nått sitt mål på medellång sikt under år t. En lägre ränta tillämpas så länge som landet anpassar sig till sitt mål på medellång sikt, också under år t. De referensräntor som är tillämpliga från och med 2014 har uppdaterats under 2013.									
<sup>5</sup> Avvikelsen från tillväxttakten på de offentliga utgifterna efter diskretionära åtgärder på inkomstsidan och lagstiftade inkomstökningar från den tillämpliga referensräntan. De samlade utgifterna som används för riktmärket för utgifterna nås genom den gemensamma överenskomna metoden. Ett plustecken innebär att utgiftsökningen överstiger den tillämpliga referensräntan.									
<b>Källa:</b>									
Stabilitetsprogrammet, kommissionens vårprognos från 2013 och kommissionens beräkningar.									

**Tabell IV. Skuldutveckling**

(i % av BNP)	Genomsnitt 2007-2011	2012	2013		2014		2015	2016	2017
			KOM	SP	KOM	SP	SP	SP	SP
<b>Bruttoskuldkvot<sup>1</sup></b>	<b>42,1</b>	<b>53,0</b>	<b>56,2</b>	<b>56,3</b>	<b>57,7</b>	<b>57,3</b>	<b>57,5</b>	<b>57,0</b>	<b>56,5</b>
Förändring av skuldkvot	1,9	4,0	3,1	3,3	1,5	1,0	0,2	-0,5	-0,5
<i>Bidrag<sup>2</sup>:</i>									
<b>1. Primärt saldo</b>	<b>-2,0</b>	<b>0,8</b>	<b>0,8</b>	<b>0,9</b>	<b>0,5</b>	<b>0,3</b>	<b>-0,2</b>	<b>-0,5</b>	<b>-0,8</b>
<b>2. “Snöbollseffekt”</b>	<b>0,1</b>	<b>-0,2</b>	<b>-0,1</b>	<b>-0,5</b>	<b>-0,6</b>	<b>-1,1</b>	<b>-1,2</b>	<b>-1,0</b>	<b>-0,8</b>
<i>varav:</i>									
Räntekostnader	1,2	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,2	1,3
Tillväxteffekt	-0,3	0,1	-0,1	-0,2	-0,5	-0,9	-1,2	-0,9	-0,9
Inflationseffekter	-0,8	-1,4	-1,0	-1,3	-1,0	-1,2	-1,2	-1,3	-1,2
<b>3. Stock-/flödesjustering</b>	<b>3,8</b>	<b>3,4</b>	<b>2,5</b>	<b>2,9</b>	<b>1,6</b>	<b>1,8</b>	<b>1,7</b>	<b>1,0</b>	<b>1,1</b>
<i>varav:</i>									
Diff. kontant-/periodiseringsposter.				0,0		0,0	0,0	0,0	0,0
Ack. finansiella tillgångar				2,1		2,1	2,1	2,1	1,9
<i>Privatisering</i>				-0,2		-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Värde- och andra effekter				-0,7		-2,4	-2,8	-3,2	-3,0
			2013		2014		2015	2016	2017
	2012		KOM/ SP <sup>3</sup>	SP <sup>4</sup>	KOM/ SP <sup>3</sup>	SP <sup>4</sup>	SP	SP	SP
<b>Avstånd till skuldriktmarker<sup>5,6</sup></b>	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
<b>Strukturell justering<sup>7</sup></b>	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
<i>Ska jämföras med:</i>									
Nödvändig korrigering <sup>8</sup>	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.	n.r.
Noter:									
<sup>1</sup> Periodens slut									
<sup>2</sup> Snöbollseffekten beskriver hur räntebetalningarna påverkar den ackumulerade skulden, samt den reala BNP-tillväxtens och inflationens effekter på skuldkvoten (genom denominatorn). I stock-/flödesjusteringen inbegrips skillnader mellan kontant- och periodiseringsposter, ökning av finansiella tillgångar och värderings- och andra effekter.									
<sup>3</sup> Bedömning av konsolideringsplanen i stabilitetsprogrammet under antagandet att tillväxten följer kommissionens prognoser.									
<sup>4</sup> Bedömning av konsolideringsplanen i stabilitetsprogrammet under antagandet att tillväxten följer stabilitetsprogrammets prognoser..									
<sup>5</sup> Ej relevant för medlemsstater som omfattades av ett förfarande vid alltför stora underskott i november 2011 och under period på tre år efter korrigeringen av det allför stora undreskottet.									
<sup>6</sup> Visar skillnaden mellan skuldkvoten och riktmärket för skulden. Om det visar sig positivt överensstämmer inte bruttoskuldkvoten med riktmärket för skuldminskning.									
<sup>7</sup> Bara tillämplig under övergångsperioden på tre år från korrigeringen av det allför stora undreskottet som pågick i november 2011.									
<sup>8</sup> Definierar återstående årlig strukturell korrigering under övergångsperioden vilket säkerställer att - om den följs – medlemsstaterna kommer att uppfylla riktmärket för skuldminskning i slutet av övergångsperioden, under antagandet att kommissionens (stabilitetsprogrammet) budgetprognoser för tidigare år uppnås.									
<b>Källa:</b> <i>Stabilitetsprogrammet, kommissionens vårprognos från 2013 och kommissionens beräkningar.</i>									

**Tabell V. Bedömning av hållbarhet**

	FI		EU27	
	Scenario oförändrad politik	Program-scenario (S&konv.P)	Scenario oförändrad politik	Program-scenario (S&konv.P)
S2	6,2	6,3	3,0	1,3
<i>varav:</i>				
Offentliga finansernas utgångsläge	1,3	2,1	0,8	-0,9
Långsiktiga kostnader för en åldrande befolkning	4,9	4,2	2,2	2,2
<i>varav:</i>				
Pensioner	2,1	1,5	1,0	1,1
Hälsa- och sjukvård	0,7	0,6	0,9	0,8
Långtidsvård	1,9	1,8	0,6	0,6
Övriga	0,3	0,3	-0,4	-0,3
S1 (nödvändig korrigering)*	2,1	2,6	2,2	0,5
<i>varav:</i>				
Offentliga finansernas utgångsläge	-0,3	-0,2	0,0	-1,8
Skuldkrav	-0,2	-0,2	1,9	1,9
Långsiktiga kostnader för en åldrande befolkning	2,6	3,0	0,3	0,4
S0 (risk för finanspolitisk stress)**	0,13		:	
Skuld i % av BNP (2012)	53,0		87,0	
Åldersrelaterade utgifter i % av BNP (2012)	28,0		25,8	
<p><b>Noter:</b></p> <p>Scenariot oförändrad politik visar hållbarhetsgapet under antagandet att de offentliga finansernas ställning utvecklas i enlighet med kommissionens vårprognos för 2013 fram till 2014. Hållbarhetsgapet i programscenariot (Stabilitets- och konvergensprogrammet) utgår från antagandet att programmets budgetplan genomförs helt.</p> <p>* Den nödvändiga korrigeringen av det primära saldoto fram till 2020 för att uppnå en offentlig skuld på 60% av BNP fram till 2030.</p> <p>** Den kritiska gränsen för S0-indikatoren är 0,44.</p> <p><b>Källa:</b> Kommissionen, <i>Stabilitetsprogrammet för 2013</i>.</p>				



Källa: Kommissionen

**Table VI. Skatteindikatorer**

	2002	2006	2008	2009	2010	2011
<b>Totala skatteintäkter</b> (inkl. faktiska obligatoriska sociala avgifter i % av BNP)	44,7	43,8	42,9	42,8	42,5	43,4
<b>Fördelning enligt ekonomisk funktion</b> (i % av BNP) <sup>1</sup>						
Konsumtion	13,4	13,5	12,8	13,3	13,2	14,0
varav:						
- mervärdesskatt	8,1	8,7	8,4	8,7	8,5	8,9
- punktskatt på tobak och alkohol	1,4	1,0	0,9	1,1	1,1	1,1
- energi	2,0	1,8	1,7	1,8	1,8	2,1
- övriga (resterande)	1,9	2,1	1,8	1,7	1,8	1,9
Anställd arbetskraft	20,9	20,2	20,3	21,1	20,1	20,1
Arbetslös arbetskraft	2,4	2,4	2,3	2,5	2,5	2,6
Kapital och företagsinkomster	6,7	6,3	6,2	4,6	5,2	5,3
Kapital/förmögenhetsstock	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4
p.m. Miljöskatter <sup>2</sup>	3,1	3,0	2,7	2,6	2,8	3,1
<b>Mervärdesskatteeffektivitet</b> <sup>3</sup>						
Faktiska mervärdesskatteinkomster i % av teoretiska inkomster vid normalskattesats	58,2	60,6	57,9	55,5	52,0	54,8
<b>Noter:</b>						
<sup>1</sup> Skatteinkomster delas in enligt ekonomisk funktion, dvs. beroende på om skatter upp bärs på konsumtion, arbete eller kapital. För detaljerad förklaring se Europeiska kommissionen (2013) Taxation trends in the European Union.						
<sup>2</sup> Denna kategori omfattar skatter på energi, transport och föreningar och resurser som ingår i skatter på konsumtion och kapital.						
<sup>3</sup> Mervärdesskatteeffektiviteten mäts genom kvoten för mervärdesskatteintäkter. Mervärdesskatteintäkterna definieras som kvoten mellan de faktiska mervärdesskatteintäkter som uppburits och de intäkter som teoretiskt sett skulle tas upp om mervärdesskatt tillämpades till normalskattesats på all slutlig konsumtion. En låg kvot kan tyda på ett minskat skatteunderlag på grund av stora avdrag eller tillämpning av sänkta skattesatser på en stor mängd varor och tjänster (politisk klyfta) eller för att all skatt inte uppburits på grund av t.ex. bedrägeri (uppbördsklyfta). För en detaljerad förklaring se Europeiska kommissionen (2012), Tax reforms in EU Member States, European Economy 6/2012 och Taxation Papers 34/2012.						
Källa: Kommissionen						

**Tabell VII. Finansmarknadsindikatorer**

	2008	2009	2010	2011	2012
Banksektorns totala tillgångar (i % av BNP)	213,4	231,8	268,7	340,1	308,7
De fem största bankernas andel av tillgångarna (i % av totala tillgångar)	82,8	82,6	83,8	80,9	...
Utländsk ägodel av banksystemet (i % av totala tillgångar)	69,5	67,1	...	...	...
Indikatorer på sunda finanser:					
- nödlidande lån (i % av totala lån) <sup>1)</sup>	0,4	0,6	0,6	0,5	0,5
- kapitaltäckningsgrad (i %) <sup>2)</sup>	13,6	14,6	14,4	14,2	15,2
- avkastning på eget kapital (i %) <sup>2)</sup>	12,2	10,0	9,2	10,1	11,5
Banklån till den privata sektorn (årlig förändring i %)	11,6	0,9	5,6	8,5	7,1
Bostadslån (årlig förändring i %)	8,8	6,4	6,8	6,6	5,6
Kvot mellan utlåning och inlåning	143,7	142,9	143,5	142,3	139,8
Centralbankens likviditet som % av skulder	1,1	0,8	0,1	0,4	0,7
Bankernas exponering mot länder som mottar offentligt ekonomiskt stöd (i % av BNP)	0,0	0,0	1,1	0,8	0,4
Privat skuld (i % av BNP)	93,5	104,0	105,2	106,9	114,2
Utlandsskuld brutto (i % av BNP) <sup>4)</sup>					
- Offentlig	28,8	37,9	43,3	45,9	48,6
- Privat	51,6	52,5	52,0	47,1	51,5
Långsiktig räntespread gentemot bund (räntepunkter)*	0,3	0,5	0,3	0,4	0,4
Kredits wappspread för statspapper (på 5 år)*	28,7	38,3	29,5	49,2	56,6
<b>Noter:</b>					
1) Senaste uppgifter (juni 2012). Nödstillda lån redovisade netto efter särskilda bestämmelser.					
2) Senaste uppgifter (juni 2012).					
3) Länder som omfattas är CY, EL, ES, LV, HU, IE, PT och RO.					
4) Senaste uppgifter tredje kvartalet 2012.					
* Mätt i räntepunkter.					
<b>Källa:</b>					
Internationella regleringsbanken och Eurostat (exponering gentemot makroekonomiskt sårbara länder), IMF (indikatorer på sunda finanser), kommissionen (långfristiga räntesatser), Världsbanken utlandsskuld brutto och ECB (alla övriga indikatorer).					

**Tabell VIII. Arbetsmarknadsindikatorer och sociala indikatorer**

<b>Arbetsmarknadsindikatorer</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>
Sysselsättningsgrad (% av befolkningen i åldersgruppen 20-64)	74,8	75,8	73,5	73,0	73,8	74,0
Sysselsättningsökning (förändring i % mot föregående år)	2,2	2,6	-2,6	-0,1	1,1	0,3
Kvinnors sysselsättningsgrad (i % av den kvinnliga befolkningen i åldersgruppen 20-64)	72,5	73,1	72,4	71,5	71,9	72,5
Mäns sysselsättningsgrad (i % av den manliga befolkningen i åldersgruppen 20-64)	77,2	78,4	74,7	74,5	75,6	75,5
Äldres sysselsättningsgrad (i % av befolkningen i åldersgruppen 55-64)	55,0	56,5	55,5	56,2	57,0	58,2
Deltidssysselsättning (i % av total sysselsättning, åldersgruppen 15 år och över)	14,1	13,3	14,0	14,6	14,9	15,1
Deltidssysselsättning, kvinnor (i % av sysselsättningen för kvinnor, åldersgruppen 15 år och över)	19,3	18,2	19,0	19,6	19,6	20,1
Deltidssysselsättning, män (i % av sysselsättning för män, åldersgruppen 15 år och över)	9,3	8,9	9,2	10,0	10,6	10,3
Visstidsanställda (i % av anställda med visstidskontrakt, åldersgruppen 15 år och över)	15,9	15,0	14,6	15,5	15,6	15,6
Övergång från tillfälligt arbete till fast arbete	0,4	1,4	2,3	1,9	5,0	:
Arbetslöshet1 (i % av arbetskraften, åldersgruppen 15-74)	6,9	6,4	8,2	8,4	7,8	7,7
Långtidsarbetslöshet2 (i % av arbetskraften)	1,6	1,2	1,4	2,0	1,7	1,7
Ungdomsarbetslöshet (i % av arbetskraften, åldersgruppen 15-24)	16,5	16,5	21,5	21,4	20,1	18,8
Ungdomar i gruppen NEET (i % av befolkningen i åldersgruppen 15-24)	7,0	7,8	9,9	9,0	8,4	8,6
Avhopp från utbildningar (i % av befolkningen i åldersgruppen 18- 24 med högst högstadium och ingen vidareutbildning)	9,1	9,8	9,9	10,3	9,8	8,9
Eftergymnasial utbildning (i % av befolkningen i åldersgruppen 30-34 med avslutad eftergymnasial utbildning)	47,3	45,7	45,9	45,7	46,0	45,8
Formell bamomsorg (från 1 till 29 timmar i % av befolkningen under tre år)	6,0	5,0	6,0	8,0	6,0	:
Formell bamomsorg (30 timmar eller mer, i % av befolkningen under tre år)	20,0	21,0	21,0	20,0	20,0	:
Arbetsproduktivitet per anställd (årlig förändring i %)	3,1	-2,2	-6,1	3,4	1,7	-0,5
Arbetsstimmar per anställd (årlig förändring i %)	-0,1	-1,0	-0,9	0,3	0,2	-0,5
Arbetsproduktivitet per arbetstimme (årlig förändring i %; fasta priser)	3,2	-1,2	-5,2	3,1	1,5	0,0
Ersättning per anställd (årlig förändring i %; fasta priser)	0,6	1,4	0,8	1,3	0,3	0,2
Nominella enhetsarbetskostnaders tillväxt (årlig förändring i %)	0,5	6,7	9,0	-1,6	1,8	3,6
Reala enhetsarbetskostnaders tillväxt (årlig förändring i %)	-2,4	3,7	7,4	-2,0	-1,3	0,7

Noter:

<sup>1</sup> Arbetslösa personer är alla personer som inte är anställda, aktivt sökt arbete och som var redo att börja arbeta omedelbart eller inom två veckor. Arbetskraften är det totala antalet anställda eller arbetslösa personer.

<sup>2</sup> Långtidsarbetslösa är personer som varit arbetslösa under minst 12 månader.

Källor:

Kommissionen (EU Labour Force Survey and European National Accounts)

<b>Utgifter för sociala förmåner (i % av BNP)</b>	<b>2006</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>
Sjuk- och hälsovård	6,70	6,48	6,79	7,56	7,50
Invaliditetsförmån	3,24	3,10	3,20	3,62	3,59
Ålders - och efterlevandeförmåner	9,67	9,45	9,63	11,40	11,65
Familje-/barnbidrag	2,96	2,86	2,94	3,33	3,30
Arbetslöshetsbidrag	2,19	1,91	1,80	2,41	2,45
Bostadsbidrag och bidrag vid övrig social utsatthet	0,27	0,24	0,42	0,49	0,52
<b>Totalt</b>	<b>25,58</b>	<b>24,58</b>	<b>25,36</b>	<b>29,54</b>	<b>29,74</b>
varav: behovsprövade bidrag	1,22	1,10	1,06	1,27	1,31
<b>Indikatorer på social integration</b>	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>
Risk för fattigdom eller social utslagning <sup>1</sup> (i % av hela befolkningen)	17,4	17,4	16,9	16,9	17,9
Barns risk för fattigdom eller social utslagning (i % av befolkningen i åldersgruppen 0-17)	15,1	15,1	14,0	14,2	16,1
Äldres risk för fattigdom eller social utslagning (i % av befolkningen i åldersgruppen 65+)	23,1	23,9	23,1	19,5	19,8
Risk för fattigdom <sup>2</sup> (i % av hela befolkningen)	13,0	13,6	13,8	13,1	13,7
Allvarlig materiell fattigdom <sup>3</sup> (i % av hela befolkningen)	3,6	3,5	2,8	2,8	3,2
Andelen personer i hushåll med låg sysselsättning <sup>4</sup> (i % av befolkningen i åldersgruppen 0-59)	8,7	7,3	8,2	9,1	9,8
Sysselsatt med risk för fattigdom (i % av de anställda)	5,0	5,1	3,7	3,7	3,9
Sociala transfereringars inverkan (exkl. pensioner) för att minska fattigdom	55,0	50,2	47,3	51,5	50,0
Fattigdomsgränser, i nationell valuta i fasta priser <sup>5</sup>	11222	11691	11915	11939	12004
Disponibel bruttoinkomst (hushåll)	97668	103509	106576	111065	115039
Relativt medianvärde för fattigdomsklyftan (60% av ekvivalent medianinkomst, ålder: totalt)	14,1	15,7	15,1	13,8	13,5

Noter:

<sup>1</sup> Personer med risk för fattigdom eller social utslagning: individer med risk för fattigdom och/eller som är utsatta för allvarlig materiell fattigdom och/eller som lever i hushåll utan eller med mycket låg sysselsättning.

<sup>2</sup> Risk för fattigdom: andelen personer med en ekvivalerad disponibel inkomst under 60% av den nationella ekvivalerade medianinkomsten.

<sup>3</sup> Andelen personer som berörs av minst 4 av följande 9 bristfaktorer: personer som inte kan i) betala hyran eller räkningar för försörjningstjänster, ii) hålla sitt hem tillräckligt uppvärmt, iii) betala oväntade utgifter, iv) äta kött, fisk eller ett proteinekivalent varannan dag, v) ta en veckas semester borta en gång per år, vi) ha bil, vii) ha tvättmaskin, viii) ha färgteve eller ix) ha telefon.

<sup>4</sup> Personer i hushåll med mycket låg sysselsättning: andelen personer i åldersgruppen 0-59 i hushåll där de vuxna (exkl. underhållsberättigade barn) arbetar mindre än 20% av sin totala arbetstidspotential under de senaste 12 månaderna.

<sup>5</sup> För EE, CY, MT, SI, SK, är gränsvärdena i nominellt värde i euro; HIKP - index 100 under 2006 (2007års undersökning avser 2006 års inkomster)

Källor:

För utgifter för socialskyddsförmåner ESSPROS; för social integration EU-SILC.

**Tabell IX. Produktmarknadernas resultat och politiska indikatorer**

<b>Resultatindikatorer</b>	<b>2003-2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>
Arbetsproduktivitet <sup>1</sup> inom hela ekonomin (årlig förändring i %)	2,7	-2,2	-6,1	3,4	1,7	-0,5
Arbetsproduktivitet <sup>1</sup> inom tillverkningssektorn (årlig förändring i %)	8,3	-6,6	-19,9	13,5	2,7	-0,5
Arbetsproduktivitet <sup>1</sup> inom försörjning av el, gas, värme och kyla (årlig förändring i %)	2,3	-8,2	0,3	9,7	-2,2	n.a.
Arbetsproduktivitet <sup>1</sup> inom byggsektorn (årlig förändring i %)	0,1	-6,0	-3,2	6,8	2,0	-2,6
Totalt antal patentansökningar <sup>2</sup> per miljon yrkesverksamma	499,8	457,5	451,1	436,8	n.a.	n.a.
<b>Politiska indikatorer</b>	<b>2003-2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>
Verkställning av avtal <sup>3</sup> (i dagar)	243	235	375	375	375	375
Tidsåtgång för att nystarta företag <sup>3</sup> (i dagar)	17	14	14	14	14	14
FoU-utgifter (i % av BNP)	3,5	3,7	3,9	3,9	3,8	n.a.
Eftergymnasial utbildning (i % av åldersgruppen 30-34)	44,5	45,7	45,9	45,7	46,0	45,4
Totala offentliga utbildningsutgifter (i % av BNP)	6,25	6,10	6,81	6,84	n.a.	n.a.
	<b>2007</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>
Reglering av produktmarknaden <sup>4</sup> , totalt (Index; 0=oreglerad; 6=mest reglerad)	n.a.	1,2	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Reglering av produktmarknaden <sup>4</sup> , detaljhandeln (Index; 0=oreglerad; 6=mest reglerad)	n.a.	3,1	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Reglering av produktmarknaden <sup>4</sup> , nätverksindustrier <sup>5</sup> (Index; 0=oreglerad; 6=mest reglerad)	2,2	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
<b>Noter:</b>						
<sup>1</sup> Arbetsproduktiviteten definieras som bruttofördlingsvärde (i fasta priser) dividerat med antalet anställda.						
<sup>2</sup> Totalt antal patentansökningar till Europeiska patentverket per miljon yrkesverksamma.						
<sup>3</sup> För närmare uppgifter om metoder och antaganden för denna indikator hänvisas till webbplatsen <a href="http://www.doingbusiness.org/methodology">http://www.doingbusiness.org/methodology</a> .						
<sup>4</sup> För närmare uppgifter om metoder för indikatorer rörande reglering av produktmarknaden hänvisas till webbplatsen <a href="http://www.oecd.org/document/1/0,3746,en_2649_34323_2367297_1_1_1_1,00.html">http://www.oecd.org/document/1/0,3746,en_2649_34323_2367297_1_1_1_1,00.html</a> . De senast tillgängliga indikatorerna rörande reglering av produktmarknaden hänför sig till 2003 och 2008, utom för nätverksindustrier.						
<sup>5</sup> Förordningen om energi, transport och kommunikationer (ETCR).						
*uppgifter från 2007.						
<b>Källa:</b>						
Kommissionen, Världsbanken - <i>Doing Business</i> (för verkställning av avtal och tidsåtgång för att nystarta företag) och OECD (för indikatorer för reglering av produktmarknaden).						



**Tabell X. Miljömässigt hållbar tillväxt**

		2002-2006	2007	2008	2009	2010	2011
<b>Resultat för miljömässigt hållbar tillväxt</b>							
<b>Makroekonomisk</b>							
Energiintensitet	kgoe / €	0,25	0,23	0,22	0,23	0,24	0,22
Koldioxidintensitet	kg / €	0,53	0,47	0,42	0,44	0,48	n.a.
Resursintensitet (motsvarar resursproduktivitet)	kg / €	1,38	1,33	1,32	1,21	n.a.	n.a.
Avfallsintensitet	kg / €	n.a.	n.a.	0,49	n.a.	0,66	n.a.
Energihandelsbalans	% GDP	-2,1%	-2,6%	-3,5%	-2,5%	-3,0%	-3,9%
Energivikt i HIKP	%	n.a.	7	8	7	8	8
Skillnad mellan energiprisändring och inflation	%	n.a.	2,1	13,6	-4,6	8,6	17,2
Miljöskatter jämfört med skatt på arbete	ratio	13,7%	12,3%	11,9%	11,1%	12,4%	n.a.
Miljöskatter jämfört med skatt totalt	ratio	7,1%	6,3%	6,3%	6,1%	6,7%	n.a.
<b>Sektorie</b>							
Energiintensitet för industri	kgoe / €	0,37	0,30	0,29	0,29	0,31	n.a.
Andel energiintensiva industrier i ekonomin	% GDP	12,6	12,6	11,7	10,6	n.a.	n.a.
Elkostnader för medelstora industriella användare**	€/ kWh	n.a.	0,06	0,07	0,07	0,07	0,08
Gaspriser för medelstora industriella användare***	€/ kWh	n.a.	0,02	0,03	0,03	0,03	0,04
Offentlig FoU för energi	% GDP	n.a.	0,08%	0,09%	0,11%	0,09%	0,12%
Offentlig FoU för miljö	% GDP	n.a.	0,02%	0,01%	0,02%	0,02%	0,02%
Återvinningsgrad för kommunalt avfall	ratio	41,3%	44,4%	46,8%	49,5%	50,3%	n.a.
Utsläpp av växthusgaser som omfattas av ETS*	%	n.a.	54,3%	51,5%	52,0%	55,4%	52,4%
Energiintensitet för transport	kgoe / €	n.a.	0,41	0,39	0,41	n.a.	n.a.
Koldioxidintensitet för transport	kg / €	n.a.	1,15	1,08	1,11	n.a.	n.a.
<b>Tryggad energiförsörjning</b>							
Energiimportberoende	%	n.a.	53,0%	54,2%	54,0%	48,3%	53,8%
Diversifiering av oljeimportkällor	HHI	n.a.	0,51	0,54	0,61	0,67	n.a.
Diversifiering av energimix	HHI	n.a.	0,21	0,21	0,21	0,21	0,21
Andel förnybar energi i energimixen	%	n.a.	22,9%	25,0%	23,3%	24,8%	25,4%
Landsspecifika noter:							
År 2012 ingår inte i tabellen då uppgifter saknas.							
<b>Allmän redogörelse av poster i tabellen:</b>							
Källa: Eurostat om inget annat anges, ECFIN-förklaringar ges nedan							
Alla indikatorer för makrointensitet uttrycks i förhållandet fysisk kvantitet till BNP (i 2000 års priser)							
Energiintensitet: inhemsk bruttoenergiförbrukning (i kgoe) dividerat med BNP (i euro)							
Koldioxidintensitet: Utsläpp av växthusgaser (i kg CO <sub>2</sub> -ekvivalenter) dividerat med BNP (i euro)							
Resursintensitet: Inhemsk materialförbrukning (i kg) dividerat med BNP (i euro)							
Avfallsintensitet: avfall (i kg) dividerat med BNP (i euro)							
Energihandelsbalans: balansen mellan energiexport och -import i % av BNP							
Energivikt i HIKP: andelen "energiposter" i konsumtionskorgen som använts vid uppförandet av HIKP							
Skillnad mellan energiprisförändring och inflation: energikomponent av HIKP och total HIKP-inflation (årlig förändring i %)							
Miljöskatter jämfört med skatt på arbete eller skatter totalt: från DG TAXUD:s databas "Taxation trends in the European Union"							
Energiintensitet för industrin: slutlig energiförbrukning i industrin (i kgoe) dividerat med bruttoförädlingsvärde för industrin (i 2005 års priser)							
Andel energiintensiva industrier i ekonomin: andel bruttoförädlingsvärde för de energiintensiva industrierna i BNP							
El- och gaskostnader för medelstora industriella användare: förbrukning på mellan 500 - 2000MWh och 10000 - 100000 GJ; uppgifter exkl. m							
Återvinningsgrad för kommunalt avfall: mängd kommunalt avfall som återvinns jämfört med den totala mängden kommunalt avfall							
Offentlig FoU för energi eller miljö: statliga utgifter för FoU (GBAORD) för dessa kategorier uttryckt som % av BNP							
Växthusgasutsläpp som omfattas av ETS: baserat på medlemsstaternas uppgifter om växthusgasutsläpp till Europeiska miljöbyrån (exkl. LU)							
Energiintensitet för transport: slutlig energiförbrukning för transport (i kgoe) dividerat med bruttoförädlingsvärde för industrin (i 2005 års priser)							
Koldioxidintensitet för transport: växthusgasutsläpp vid transporter dividerat med bruttoförädlingsvärdet för transportsektorn							
Energiimportberoende: energiimport netto dividerat med inhemsk bruttoenergiförbrukning inkl. energiförbrukning av internationell bunkring							
Diversifiering av oljeimportkällor: Herfindahl index (HHI), beräknat som summan av ursprungsländernas kvadrerade marknadsandelar							
Diversifiering av energimix: Herfindahl Index för naturgas, oljeprodukter totalt, kärnvärme, förnybar energi och fasta bränslen							
Andel förnybar energi i energimix: %-andel i inhemsk bruttoenergiförbrukning, uttryckt i ton oljeekvivalenter							
*Preliminära uppgifter (15 april 2013). Kommissionen och Europeiska miljöbyrån.							
** 2007 års genomsnitt av S1 & S2 för DE, LU, NL, FI, SE & UK. Övriga länder har bara S2.							
*** 2007 års genomsnitt av S1 & S2 för IT, NL, FI, SE & UK. Övriga länder har bara S2.							